КАМУНІЗМ І КОСМАС—ПАРОЛЬ ЭПОХІ

ПРАЛЕТАРЫ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 67 (1704) | Аўторак, 21 жніўня 1962 года | Цана 4 кап

М. С. ХРУШЧОЎ, А. Р. НІКАЛАЕЎ І П. Р. ПАПОВІЧ у Маскве на Унукаўскім аэрадроме 18 жніўня 1962 года. Фота Р. Фёдарава.

РАДЗІМА ВІТАЕ ГЕРОЯЎ

У радаснай святочнай Маскве сёння ўрачысты дзень — сталіца нашай Радзімы сустракае герояў космасу Андрыяна Нікалаева і Паўла Паповіча. Сваім гістарычным подзвігам яны праславілі Айчыну, упісалі залатымі літарамі ў гісторыю, на якія вялікія здзяйсненні здольны людзі краіны, што пракладвае чалавецтву шлях у камунізм.

З букетамі кветак, з прывітальнымі лозунгамі сабраліся на аэрадроме прадстаўнікі працоўных сталіцы. Прысутнічаюць члены дыпламатычнага корпуса, шматлікія прадстаўнікі савецкай і замежнай прэсы.

Для сустрэчы герояў-касманаўтаў на Унукаўскі аэрадром прыбылі члены Прэзідыума ЦК КПСС, міністры, кіраўнікі партыйных, савецкіх і іншых грамадскіх арганізацый Масквы. Тут жа — сваякі герояў космасу.

Над Масквой, эскартуемы знішчальнікамі, паказваецца серабрысты паветраны карабель «ІЛ-18». Героі прыляцелі ў сталіцу. Самалёт робіць над горадам круг гонару, робіць пасадку і падрульвае да чырвонай дывановай дарожкі.

14 гадзін. Пад гукі авіяцыйнага марша, пад апладысменты і звонкае «ура» героі космасу Андрыян Нікалаеў і Павел Паповіч спускаюцца па трапу і накіроўваюцца да трыбуны.

Гучаць словы рапартаў. Іх слухае Масква, слухае ўся краіна, увесь свет. Прыняўшы рапарт, Першы сакратар ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчоў віншуе касманаўтаў, абдымае іх па-бацькоўску, цалуе. Герояў горача вітаюць усе, хто знаходзіцца на трыбуне, — члены Прэзідыума ЦК КПСС, сваякі касманаўтаў. Героі космасу, М. С. Хрушчоў, члены Прэзідыума ЦК КПСС, бацькі герояў абходзяць калоны прадстаўнікоў працоўных Масквы, вітаюць іх. Грыміць авацыя.

На сонцы палісквае лакам вялікая, апавітая кветкамі машына. У яе садзяцца Андрыян Нікалаеў і Павел Паповіч, маці Андрыяна — Ганна Аляксееўна, бацька і маці Паўла Паповіча — Раман Парфір'евіч і Феадосся Касьянаўна, Марыя — жонка Паўла. У другой машыне — члены Прэзідыума ЦК партыі.

Аўтамабілі адзін за адным пакідаюць аэрадром. Урачысты картэж накіроўваецца па трасе касмічных герояў — ад паветраных варот сталіцы да Ленінскага праспекта і далей на Красную плошчу—у трыццацікіламетравы шлях авацый, славы, сардэчных прывітанняў масквічоў.

Чарада машын выязджае на Ленінскі праспект сталіцы. Усюды партрэты А. Нікалаева і П. Паповіча, на транспарантах надпісы: «Слава героям», «Слава савецкаму народу — пакарыцелю космасу», «Слава доблесным савецкім касманаўтам», «Уперад, да перамогі камунізма».

Яшчэ, здаецца, нядаўна па Ленінскім праспекце рухаліся ў трыумфальным шэсці піянеры раніцы касмічнай эры Юрый Гагарын і Герман Цітоў. Сёння па абодвух баках праспекта сотні тысяч людзей сабраліся вітаць новых пакарыцеляў космасу. Масквічы і на балконах, і ў вокнах дамоў, упрыгожаных кветкамі, чырвонымі палотнішчамі. Бясконцы паток прывітанняў льецца насустрач героям.

Людзі скандуюць: «Ні-ка-ла-еву — слава!»

«Па-по-вічу — слава!»

«Партыі — слава!»

Вось машыны праехалі Акцябрскую плошчу, выехалі на вуліцу Дзімітрава. Уперадзе ўжо відаць чырвоныя крамлёўскія зоркі. Нібы маякі свяцілі яны касманаўтам на іх шляху да подзвігу, што прывёў у захапленне ўсё чалавецтва.

Красная плошча. Сюды ў дні вялікіх агульнанародных урачыстасцей прыходзяць масквічы. І сёння тут сабраліся дзесяткі тысяч працоўных сталіцы.

На будынку ГУМа сцяг з партрэтам Ул.І. Леніна і надпісам: «Уперад, да перамогі камунізма!»

Член Прэзідыума ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС Ф. Р. Казлоў аб'яўляе адкрытым урачысты мітынг у гонар гістарычнага палёту герояў-касманаўтаў. На мітынгу выступілі Андрыян Рыгоравіч Нікалаеў і Павел Раманавіч Паповіч. Гарачай удзячнасцю да Радзімы, якая выхавала іх, да Камуністычнай партыі прасякнуты прамовы герояў-касманаўтаў.

Затым слова даецца Першаму сакратару ЦК КПСС, Старшыні Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчову.

Яркая вобразная прамова М. С. Хрушчова многа разоў перапыняецца апладысментамі. Яны асабліва доўга гучаць, калі кіраўнік Савецкага ўрада паведамляе аб тым, што адважным сынам нашай Айчыны Андрыяну Нікалаеву і Паўлу Паповічу прысвойваецца высокае званне Герояў Савецкага Саюза, а таксама слаўнае званне «Лётчык-касманаўт СССР».

Па прыступках на Маўзалей вясёлай чарадой узбягаюць дзеці. Яны ўручаюць букеты кветак Андрыяну Нікалаеву і Паўлу Паповічу, членам Прэзідыума ЦК КПСС, маці Андрыяна Нікалаева—Ганне Аляксееўне, бацьку і маці Паўла Паповіча—Раману Парфір'евічу і Феадоссі Касьянаўне, жонцы Паўла — Марыі, дачцы Наташы.

Ф. Р. Казлоў аб'яўляе мітынг закрытым. Над Краснай плошчай льюцца ўрачыстыя гукі Гімна Савецкага Саюза.

Пачынаецца дэманстрацыя працоўных у гонар новай выдатнай перамогі савецкага народа ў асваенні космасу. Калона ідзе за калонай. Бясконцы паток дэманстрантаў. Яны вітаюць герояў космасу, ленінскі Цэнтральны Камітэт, які вядзе нашу краіну па шляху, намечаным XXII з'ездам партыі, да камунізма — светлай будучыні ўсяго чалавецтва.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

АБ ПРЫСВАЕННІ ЗВАННЯ ГЕРОЯ САВЕЦКАГА САЮЗА САВЕЦКІМ ЛЁТЧЫКАМ-КАСМАНАЎТАМ МАЁРУ НІКАЛАЕВУ А. Р. І ПАДПАЛКОЎНІКУ ПАПОВІЧУ П. Р.

За ажыццяўленне першага ў свеце групавога працяглага палёту ў космас на караблях-спадарожніках «Усход-3» і «Усход-4» прысвоіць званне ГЕРОЯ САВЕЦКАГА САЮЗА з уручэннем ордэна ЛЕНІНА і медаля «ЗАЛАТАЯ ЗОРКА»:

Лётчыку-касманаўту маёру НІКАЛАЕВУ Андрыяну Рыгоравічу,
Лётчыку-касманаўту падпалкоўніку ПАПОВІЧУ Паўлу Раманавічу.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. БРЭЖНЕЎ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмль.
18 жніўня 1962 г.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

Аб прысваенні звання «Летчык-касманаўт СССР» лётчыкам маёру Нікалаеву А. Р. і падпалкоўніку Паповічу П. Р.

За ажыццяўленне групавога працяглага касмічнага палёту на караблях-спадарожніках «Усход-3» і «Усход-4» прысвоіць званне «ЛЁТЧЫК-КАСМАНАЎТ СССР» грамадзянам Савецкага Саюза:

Лётчыку маёру НІКАЛАЕВУ Андрыяну Рыгоравічу.
Лётчыку падпалкоўніку ПАПОВІЧУ Паўлу Раманавічу.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. БРЭЖНЕЎ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмль.
18 жніўня 1962 г.

Прамова таварыша А. Р. НІКАЛАЕВА

Таварышы суайчыннікі, сябры мае!

Дарагі Мікіта Сяргеевіч!

Я шчаслівы з гэтай высокай трыбуны далажыць Камуністычнай партыі, Савецкаму ўраду, асабіста Вам, Мікіта Сяргеевіч, што ганаровае заданне Радзімы выканана, групавы палёт у космас паспяхова завершан.

Поспехі Савецкага Саюза ў космасе не выпадковыя. Яны з'яўляюцца вынікам гераічнай працы савецкага народа, кіруемага нашай роднай Камуністычнай партыяй.

Я бязмерна ганаруся тым, што мне, простаму савецкаму чалавеку, выхаванцу ленінскай партыі, давялося разам з маім сябрам Паўлам Паповічам пракласці новыя сцежкі да зорак.

Мнагадзённы групавы палёт вакол Зямлі, выдатная работа ўсіх сістэм караблёў, надзейная сувязь, дакладны спуск на Зямлю — усё гэта яшчэ адно сведчанне таго, на што здолен наш народ, якіх вялікіх вышынь дасягнулі савецкая навука і тэхніка.

Касмічны карабель «Усход-3» знаходзіўся ў палёце амаль чацвёра сутак і зрабіў больш чым 64 абароты вакол зямнога шара. Карабель прайшоў шлях звыш 2 мільёнаў 600 тысяч кіламетраў, перавысіўшы амаль у 7 разоў адлегласць ад Зямлі да Месяца. У час палёту я вёў запісы ў бартавым журнале. Мне думаецца, што сабраныя навуковыя даныя будуць мець вялікае значэнне для развіцця навукі і наступных палётаў у космас.

Нашы сябры Юрый Гагарын і Герман Цітоў першымі пачалі разведку Сусвету, першымі пачалі асвойваць, так сказаць, касмічную цаліну. Цяпер пачаўся новы этап у асваенні космасу. Настаў час, калі савецкая навука, якая служыць справе міру і прагрэсу, збірае з касмічнай цаліны багаты ўраджай — узбагачаецца каштоўнымі данымі для новых найвялікшых адкрыццяў.

Цяжка перадаць, таварышы, як добра было ўдвух у космасе, якое гэта радаснае пачуццё, якое я адчуў, калі выйшаў на арбіту і аказаўся побач са мной карабель «Усход-4», кіруемы маім касмічным братам Паўлам Паповічам. Сустрэча з сябрам заўсёды радуе, а сустрэча ў космасе асабліва моцна радуе. Як добра лятаць удвух у касмічных прасторах! Калі адчуваеш локаць сябра, і на душы становіцца весялей, і справа спорыцца.

Карабель «Усход-3» чацвёра сутак быў для мяне родным домам, часцінкай нашай любімай Радзімы. Разам з Паўлам Паповічам мы радуемся таму, што ў космасе быў створан першы савецкі калектыў, першае савецкае зямляцтва. У палёце мы былі тысячамі ніцей звязаны з любімай Радзімай, а цёплы, сяброўскі ўдзел і падтрымка ўсяго савецкага народа, партыі і ўрада падзесяцяралі нашы сілы. Пралятаючы над сваёй краінай, над палямі і лясамі, над морамі і гарамі, я разумеў, што за палётам двух караблёў сочаць мільёны людзей, адчуваў іх моцныя абдымкі. І гэта ўсяляла ўпэўненасць у поспех палёту, натхняла нас.

Савецкія людзі ганарацца гіганцкімі поспехамі, дасягнутымі савецкімі вучонымі, інжынерамі, тэхнікамі, рабочымі, чый творчы геній і самаадданая праца дазваляюць заваёўваць усё новыя і новыя вышыні, усё глыбей і глыбей авалодваць таямніцамі прыроды. Яны стварылі цудоўныя касмічныя караблі, паслухмяныя волі чалавека. Гэтак жа як і першыя касманаўты, мы ні на мінуту не сумняваліся ў паспяховым зыходзе палётаў. Нізкі зямны паклон і сардэчнае дзякуй вам, стваральнікі магутнай тэхнікі, ад нас, савецкіх лётчыкаў-касманаўтаў!

Дарагія сябры! Дазвольце мне выказаць самую сардэчную падзяку Цэнтральнаму Камітэту Камуністычнай партыі, Савецкаму ўраду, Мікіту Сяргеевічу Хрушчову за тое, што яны выгадавалі і выхавалі вялікую і дружную сям'ю савецкіх лётчыкаў-касманаўтаў — верных сыноў нашай многанацыянальнай Радзімы.

Прывітальныя тэлеграмы Мікіты Сяргеевіча Хрушчова, яго радыётэлефонная размова з Паўлам Паповічам і са мной усхвалявалі нас да глыбіні душы, яны памнажалі нашу энергію і ўмацоўвалі волю да перамогі.

Сардэчнае дзякуй Вам, Мікіта Сяргеевіч, за цёплыя, сардэчныя словы, за штодзённую ўвагу, якой акружаны мы, лётчыкі-касманаўты, на зямлі і ў космасе.

Я запэўніваю Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі, Савецкі ўрад, асабіста Вас, дарагі Мікіта Сяргеевіч, што ў славу Айчыны, у славу народа гатоў выканаць любое заданне партыі і ўрада.

Дарагія таварышы! Нашы магутныя касмічныя караблі служаць інтарэсам навукі, справе ўмацавання міру на зямлі.

Наша планета незвычайна прыгожая. Яна і з касмічных вышынь выглядае цудоўна, і трэба зрабіць так, каб яна ніколі не стала арэнай спусташальных войнаў. Зямля павінна быць мірнай, квітнеючай планетай.

Велізарны творчы ўздым, выкліканы ў краіне гістарычным XXII з'ездам КПСС, і прынятая ім велічная Праграма пабудовы камунізма — гэта такі магутны паскаральнік прагрэсу, які дазваляе Савецкай дзяржаве атрымліваць адну перамогу за другой. Групавы палёт у космасе — яшчэ адзін яркі доказ перавагі сацыялізма перад капіталізмам.

Наша Радзіма знаходзіцца ў росквіце сваіх творчых сіл. Савецкі народ цвёрдым і ўпэўненым поступам ідзе да светлай мэты — камунізма. І няма ў свеце сілы, здольнай спыніць трыумфальнае шэсце савецкіх людзей да новых поспехаў у камуністычным будаўніцтве.

Дарагія масквічы! Сардэчна дзякую вам за гэту незабыўную сустрэчу, наладжаную нам у Дзень савецкага паветранага флоту. Радасна ўсведамляць, што і мы, савецкія касманаўты, уносім свой працоўны ўклад ва ўмацаванне магутнасці сацыялістычнай дзяржавы.

Няхай жыве і квітнее наша любімая і дарагая сацыялістычная Айчына!

Няхай жыве вялікі савецкі народ — будаўнік камунізма, нястомны барацьбіт за справу міру ва ўсім свеце!

Слава ў вяках Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і яе ленінскаму Цэнтральнаму Камітэту на чале з Мікітам Сяргеевічам Хрушчовым!

(Прамова таварыша А. Р. Нікалаева неаднаразова перапынялася працяглымі апладысментамі).

Прамова таварыша П. Р. ПАПОВІЧА

Дарагія таварышы-суайчыннікі!

Дарагія сябры!

Дарагі Мікіта Сяргеевіч!

На маю долю выпаў высокі гонар удзельнічаць у першым групавым палёце касмічных караблёў. Рад далажыць роднай Камуністычнай партыі, Савецкаму ўраду, усяму савецкаму народу, што заданне Радзімы выканана. Намечаная праграма даследаванняў ажыццёўлена поўнасцю. Карабель-спадарожнік «Усход-4» паспяхова завяршыў свой палёт гэтак жа, як і карабель «Усход-3», пілатуемы маім сябрам Андрыянам Нікалаевым.

Карабель «Усход-4» знаходзіўся ў космасе 71 гадзіну, абляцеў 48 разоў вакол нашай планеты, прайшоў адлегласць каля 2 мільёнаў кіламетраў і ў дакладна вызначаны час вярнуўся на родную савецкую зямлю. Адкрыта кажучы, палёт мог бы працягвацца і далей: сістэма кіравання карабля і ўсе бартавыя прыборы дзейнічалі безадмоўна. Самаадчуванне было выдатнае. Мяркуйце самі: я выканаў зададзеную праграму, а ў вольны час любаваўся прыгажосцю Сусвету і спяваў любімыя песні.

Не будзе перабольшаннем сказаць, што ў космасе я вёў зусім зямны лад жыцця з маленькай папраўкай на бязважкасць. Спаў моцна, але на работу не спазняўся. Не забываў снедаць, абедаць і вячэраць. Работу, прадугледжаную праграмай, чаргаваў з заняткамі гімнастыкай і адпачынкам.

Мне давялося разам з Андрыянам Нікалаевым прадаўжаць тую справу, пачатак якой паклалі ў мінулым годзе мае сябры лётчыкі-касманаўты Юрый Гагарын і Герман Цітоў. Але павінен прама сказаць, што нам было значна лягчэй, чым першым савецкім лётчыкам-касманаўтам. Кожны з іх у адзіночку наведаў космас, а нас было двое. Калі ведаеш, што побач сябар, зусім інакш сябе адчуваеш у космасе. Мы часта абменьваліся думкамі і нават спявалі дуэтам.

Сваю задачу мы бачылі ў тым, каб зрабіць яшчэ адзін крок у асваенні касмічнай прасторы, у авалоданні магутнымі сіламі прыроды ў імя дабрабыту і шчасця людзей. Сардэчна дзякую Цэнтральнаму Камітэту партыі, Савецкаму ўраду, Вам, дарагі Мікіта Сяргеевіч, за аказанае мне высокае давер'е зрабіць касмічны рэйс на караблі «Усход-4».

Палёт у космас узбагаціў мяне яркімі, незабыўнымі ўражаннямі. Спатрэбілася б многа часу, каб расказаць аб іх з усімі падрабязнасцямі. Але я выкажу толькі самае галоўнае, што перапаўняе маё сэрца: гэта пачуццё гордасці за нашу вялікую сацыялістычную Радзіму, за нашу партыю, за савецкі народ.

Касмічныя караблі даюць наглядное ўяўленне, якіх выдатных поспехаў дасягнула наша краіна. Справядліва кажуць: сацыялізм гэта і ёсць тая стартавая пляцоўка, з якой наша краіна паспяхова запускае ў космас свае магутныя касмічныя караблі. Мне хацелася б толькі дадаць, што побач з касмічнымі караблямі ў нас ёсць і такі магутны карабель, з борта якога вельмі добра відаць не толькі сучаснае, але і будучыню нашай краіны, усяго чалавецтва. Гэты магутны карабель —Праграма Камуністычнай партыі. Ён ужо выведзен на арбіту нашай эпохі. Ён ужо аказвае магутнае ўздзеянне на ход сусветнага грамадскага развіцця.

Савецкі народ самаадданa працуе, ажыццяўляючы вялікія прадвызначэнні нашай партыі, прынятыя на яе XXII з'ездзе. Плён народных намаганняў можна бачыць сёння ўсюды, у тым ліку ў стварэнні магутных касмічных караблёў.

Горача дзякую і моцна абдымаю ўсіх, хто прымаў удзел у стварэнні цудоўных касмічных караблёў, усіх, хто збіраў нас у дарогу і забяспечыў нам неабходныя ўмовы для выканання задання!

Сёння, у Дзень паветранага флоту, мне асабліва прыемна выказаць пачуцці сыноўняй падзякі савецкай авіяцыі, у радах якой я вырас як лётчык. Ганаруся гэтым званнем. Шлях у космас ляжыць праз авіяцыю. Вялікае дзякуй маім настаўнікам і выхавацелям, якія дапамаглі мне стаць лётчыкам і тым самым адкрылі дарогу ў касмічныя далячыні.

Мы, савецкія лётчыкі-касманаўты, штурмуем космас не ў адзіночку, а як дружны згуртаваны калектыў, які добра разумее сваю адказнасць перад савецкім народам, перад нашай сацыялістычнай Радзімай, перад Камуністычнай партыяй. Камуністы з'яўляюцца душой нашага дружнага згуртаванага калектыву. Як сакратар партыйнай арганізацыі лётчыкаў-касманаўтаў запэўніваю Цэнтральны Камітэт нашай партыі і Савецкі ўрад, што лётчыкі-касманаўты гатовы і ў далейшым выконваць любыя заданні.

Таварышы! Радасна ўсведамляць, што нашы палёты ў космас маюць навуковыя мэты і адпавядаюць інтарэсам усяго чалавецтва. Народы свету здолеюць як належыць ацаніць гэты факт, у іх жа ёсць прадмет для параўнання: за акіянам ворагі міру раздуваюць ваенную істэрыю, імкнуцца ператварыць касмічную прастору ў атамны палігон.

Дарагія таварышы!

У палёце мы адчувалі пастаянныя клопаты Радзімы, усіх савецкіх людзей. Вашы прывітальныя тэлеграмы, дарагі Мікіта Сяргеевіч, вашы добрыя бацькоўскія словы, выказаныя ў размове па радыётэлефоне, натхнялі нас і надавалі нам новыя сілы для паспяховага ажыццяўлення складанага касмічнага палёту.

Сардэчнае дзякуй Вам, дарагі Мікіта Сяргеевіч, за ўвагу і клопаты!

Вялікае дзякуй, дарагія таварышы-масквічы, за цёплую, гасцінную сустрэчу!

Няхай жыве наша вялікая сацыялістычная Радзіма—апора міру, светач і надзея чалавецтва!

Няхай жыве наш вялікі савецкі народ — будаўнік камунізма!

Слава Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і яе ленінскаму Цэнтральнаму Камітэту на чале з Мікітам Сяргеевічам Хрушчовым!

(Прамова таварыша П. Р. Паповіча неаднаразова перапынялася працяглымі апладысментамі).

ПРЫЁМ У КРАМЛІ

18 жніўня Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, Савет Міністраў СССР наладзілі ў Вялікім Крамлёўскім палацы прыём у гонар беспрыкладнага подзвігу савецкай навукі і тэхнікі, у гонар герояў-касманаўтаў А. Р. Нікалаева і П. Р. Паповіча, якія ажыццявілі першы ў свеце групавы палёт у космасе.

На прыёме былі Першы сакратар Цэнтральнага Камітэта КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчоў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнеў, іншыя кіраўнікі партыі і дзяржавы, міністры СССР і РСФСР, старшыні Дзяржаўных камітэтаў, члены і кандыдаты ў члены Цэнтральнага Камітэта КПСС, маршалы Савецкага Саюза, вядомыя дзеячы навукі і культуры, наватары маскоўскіх прадпрыемстваў і будоўляў.

На прыёме былі таксама зарубежныя госці.

У час прыёму былі зачытаны Указы Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб прысваенні А. Р. Нікалаеву і П. Р. Паповічу звання Героя Савецкага Саюза і звання «Лётчык-касманаўт СССР».

Л. І. Брэжнеў уручыў касманаўтам залатыя медалі герояў і значкі «Лётчык-касманаўт СССР».

М. С. Хрушчоў абвясціў тост у гонар узнагароджаных.

ТРЫУМФ

Мне здаецца, што ў гэтыя знамянальныя для ўсяго чалавецтва дні спяваюць усе струны нашай матухны-планеты, якую мы называем Зямлёю.

У кожнага савецкага чалавека добра, радасна на душы, — наша навука, тэхніка ўжо робяць цуды, казку ператвараюць у яву. Андрыян Нікалаеў і Павел Паповіч— жывы, яскравы доказ таго, як наш народ можа выхаваць такіх сапраўдных герояў, думаючы пра якіх хочацца сказаць, што наша савецкая штодзённасць з'яўляецца штодзённасцю іменна гераічнай.

Дасягненні савецкай навукі з'яўляюцца трыумфам для ўсяго чалавецтва, вялікай зарукай яго будучыні.

Слава нашым вучоным, усім работнікам дзеля вялікай, шчаслівай будучыні ўсіх людзей на Зямлі.

Слава Нікалаеву і Паповічу! Іх мужнасць — гэта мужнасць людзей, народжаных сацыялістычнай эпохай!

Пілін ПЕСТРАК.

ПОДЗВІГ

На ўсіх мовах зямлі паўтараюцца словы: «Здзіўляюча!», «Небывала!» Нам хочацца дадаць да гэтых слоў захаплення ў сувязі з беспрыкладным подзвігам новых капітанаў савецкіх касмічных караблёў яшчэ адно слова: «Заканамерна!»

Так заканамернасць подзвігу — вось залатое правіла нашай рэчаіснасці. Юрый Гагарын, Герман Цітоў — учора. Андрыян Нікалаеў, Павел Паповіч — сёння. А заўтра — эскадрыллі касмічных караблёў, скіраваныя да зорных вышынь.

Подзвіг у небе — гэта подзвіг на зямлі, подзвіг народа, які партыя Леніна вядзе па светлай трасе камунізма.

Аб чым думаем мы цяпер у сваім народным тэатры? Думаем аб тым, што наша мастацтва, наш савецкі тэатр у даўгу перад героямі космасу. Чакаем п'есы, якая расказала б пра веліч подзвігу і характар герояў, што штурмуюць неба. Кожны з нас, удзельнікаў народнага тэатра, шчаслівы быў бы іграць ролю ў такой п'есе.

І. САКОЛЬСКІ, мастацкі кіраўнік Пінскага народнага тэатра, заслужаны дзеяч культуры БССР.
В. КУНІЦА, артыстка народнага тэатра.
І. АГРАНОЎСКІ, настаўнік, член савета Дома культуры.

„Космас-8“ у палёце

18 жніўня 1962 года ў Савецкім Саюзе зроблен паспяховы запуск на арбіту чарговага штучнага спадарожніка Зямлі «Космас-8». На спадарожніку ўстаноўлена навуковая апаратура, прызначаная для працягу даследавання касмічнай прасторы ў адпаведнасці з праграмай, аб'яўленай ТАСС 16 сакавіка г.г.

Паводле папярэдніх даных, перыяд абарачэння спадарожніка роўны 92,93 мінуты, вугал нахілу арбіты да плоскасці экватара 49 градусаў. Максімальнае аддаленне ад паверхні Зямлі складае 604 кіламетры. Мінімальнае аддаленне — 256 кіламетраў.

Радыётэлеметрычная інфармацыя, прынятая з борта спадарожніка, сведчыць аб нармальным функцыяніраванні ўсіх бартавых сістэм.

ГЕНІЙ І ПРАЦА НАРОДА ТВОРАЦЬ ЦУДЫ

ПРАМОВА ТАВАРЫША М. С. ХРУШЧОВА

НА МІТЫНГУ, ПРЫСВЕЧАНЫМ СУСТРЭЧЫ ЛЁТЧЫКАЎ-КАСМАНАЎТАЎ А. Р. НІКАЛАЕВА І П. Р. ПАПОВІЧА

Дарагія таварышы і сябры!
Дарагія суайчыннікі!
Грамадзяне нашай планеты!

У трэці раз савецкія людзі збіраюцца на Краснай плошчы для ўрачыстай сустрэчы з героямі космасу. З кожным новым касмічным палётам мы ўсё глыбей пранікаем у космас, адваёўваем яго тайны.

Нямнагім больш года назад мы сустракалі тут першага касманаўта, грамадзяніна Краіны Саветаў Юрыя Аляксеевіча Гагарына. Ён упершыню ў гісторыі апаясаў зямны шар на савецкім касмічным караблі-спадарожніку «Усход-1».

У жніўні мінулага года мы сустракалі другога савецкага касманаўта — Германа Сцяпанавіча Цітова, які абляцеў больш як 17 разоў зямны шар на касмічным караблі «Усход-2».

А сёння мы вітаем тут адразу двух новых нябесных братоў, касмічных блізнят, — нашых дарагіх герояў Андрыяна Рыгоравіча Нікалаева і Паўла Раманавіча Паповіча. Яны здзейснілі вялікі подзвіг, які знамянуе новы этап у асваенні космасу.

Віншаванне герояў-касманаўтаў стала выдатнай традыцыяй працоўных Масквы, радасным святам нашага народа, перадавых людзей усяго свету. Савецкія людзі ганарацца тым, што піянерам у асваенні космасу з'явілася наша сацыялістычная краіна. І хіба не з'яўляецца глыбока сімвалічным і заканамерным тое, што мы адзначаем гэта свята перамог у асваенні космасу іменна тут, на Краснай плошчы, дзе савецкія людзі штогод святкуюць гадавіны перамогі першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, заснавальнікам якой быў вялікі Ленін.

Групавы палёт лётчыкаў-касманаўтаў Андрыяна Рыгоравіча Нікалаева і Паўла Раманавіча Паповіча — гэта новае выдатнае дасягненне навукі і тэхнікі, эканомікі і культуры. Гэта — новая перамога чалавечага розуму. [illegible]

[illegible] Былы прэзідэнт ЗША Трумэн [illegible]

Крыніца нашых поспехаў — гэта сацыялістычная сістэма [illegible] лозунг сацыялістычнай рэвалюцыі, лозунг звяржэння капіталізму і ўстанаўлення ўлады рабочага класа, працоўнага народа, лозунг барацьбы за мір і шчасце народаў.

Так, гэта быў надзвычайны палёт геніяльнай думкі, шырокі размах рэвалюцыйнага дзеяння, заснаванага на глыбокай веры ў народ, у яго творчыя здольнасці, у яго невычарпальныя сілы.

Кастрычніцкая рэвалюцыя разняволіла народы, скаваныя старым ладам. [illegible] пад кіраўніцтвам свайго [illegible] Камуністычнай партыі ён пераўтварыў краіну, перабудаваў жыццё грамадства на новых сацыялістычных асновах, забяспечыў магутны ўзлёт эканомікі, навукі, тэхнікі, культуры. Мы пайшлі наперад так далёка, узняліся на такую вышыню, што аб поспехах Савецкай краіны, яе велічы вымушаны гаварыць нават праціўнікі камунізма. Савецкі Саюз дасягнуў гэтых поспехаў за кароткі гістарычны тэрмін — усяго за 45 гадоў, прычым многія гады гэтага перыяду былі гадамі вайны, якія не толькі не садзейнічалі развіццю краіны, а, наадварот, разаралі яе гаспадарку, тармазілі наш рух наперад.

У гэтыя дні ў сувязі з новым палётам касманаўтаў многія прадстаўнікі капіталістычнага свету зноў задаюць пытанне: чаму гэта зрабілі першымі савецкія людзі, Савецкая краіна? Некаторыя лічаць гэта нават загадкай. Не шукайце загадак, панове. Савецкая краіна зрабіла гэта першай таму, што першай стала на шлях сацыялістычнага будаўніцтва. Яна першай звергнула капіталістычны лад, стварыла шырокія магчымасці для развіцця савецкага чалавека, раскрыла яго таленты. Савецкі народ удыхнуў на поўныя грудзі, разагнуў свае магутныя плечы і паказаў сваю сілу. Наша краіна не толькі дагнала, але і перагнала многія краіны, якія раней лічылі сябе самымі развітымі. [illegible] народы [illegible] пасля рэвалюцыі [illegible] такіх [illegible] у сваім развіцці.

Вялікія дасягненні Савецкага Саюза ў будаўніцтве сацыялізма і камунізма — гэта паказчык сілы нашых ідэй, сілы марксізма-ленінізма. На гэтых высакародных ідэях выхаваўся і выхоўваецца наш народ. Героі-касманаўты Гагарын, Цітоў, Нікалаеў і Паповіч — гэта дастойныя сыны нашага народа — будаўніка камунізма, нашай вялікай Камуністычнай партыі. І сёння, калі мы святкуем новай перамогі касманаўтаў, нашых вучоных, канструктараў, інжынераў, рабочых, мы добра разумеем, што гэтыя перамогі стали магчымымі дзякуючы сацыялізму, ідэям марксізма-ленінізма, вялікім ідэям Леніна. [illegible] перамогі, [illegible] Мы ведаем, што нам трэба яшчэ многае [illegible] яшчэ вышэй [illegible] ўзровень [illegible] гэта добра ўсведамляе [illegible] мае ўсе [illegible] вырашыць [illegible] яшчэ [illegible] намаганні [illegible] працу і [illegible] вялікай [illegible] XXII [illegible] арганіза[illegible] ў працы [illegible] ажыццявіць на[illegible] кароткія тэрміны.

[illegible] розныя [illegible] якія узнімаюць шум, калі ў нас выяўляецца які-небудзь недахоп у практычнай рабоце. Колькі было такіх гадалак за гады пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі! Дзе яны цяпер? Яны змецены гісторыяй на сметнік. А наша краіна ўпэўнена ідзе наперад па ленінскім шляху — развіваецца, мацнее і набірае ўсё новыя сілы, памнажае багацці, здзіўляе і ўражае свет сваімі адкрыццямі і перамогамі. І яшчэ не тое пакажуць наш народ, наша краіна! Усе народы маюць вялікія здольнасці. Справа толькі ў тым, каб стварыць умовы для раскрыцця гэтых здольнасцей, для прымянення творчых сіл кожнага і ўсіх у інтарэсах народаў, у інтарэсах прагрэсу і міру.

Шматдзённымі палётамі савецкіх касмічных караблёў «Усход-3» і «Усход-4» наша краіна паклала пачатак групавым узгодненым дзеянням чалавека ў касмічнай прасторы, новаму этапу на шляху пакарэння Сусвету. Запуск двух касмічных караблёў, іх адначасовы палёт і адначасовая пасадка прадэманстравалі зладжанасць і надзейнасць тэхнічнай апаратуры, пры дапамозе якой яны былі выведзены ў дакладна прадугледжаны тэрмін на загадзя разлічаныя арбіты. Але гэта толькі адзін бок справы.

Другі, не менш важны, заключаецца ва ўзгодненасці дзеянняў лётчыкаў-касманаўтаў у час палёту. Паміж імі ажыццяўлялася непасрэдная, двухбаковая, устойлівая радыётэлевізійная сувязь. Кіруючы караблямі, касманаўты маглі каардынаваць свае дзеянні адзін з адным, абменьвацца інфармацыяй, параўноўваць вынікі сваіх назіранняў.

Таварышам Нікалаеву і Паповічу было таму весялей у космасе, чым іх папярэднікам Гагарыну і Цітову: яны маглі не толькі падтрымліваць сувязь з Зямлёй, але і размаўляць адзін з адным і бачыць адзін аднаго за работай. Яны, як вы ведаеце, далі нават нешта накшталт самадзейнага канцэрта для Сусвету, выканаўшы дуэтам песню з прыпевам, які вельмі падыходзіць да данага выпадку і, па-мойму, цалкам адпавядае нашым далейшым планам у космасе.

Я верю, друзья, караваны
ракет
Помчат нас вперед от звезды
до звезды,
На пыльных тропинках
далеких планет
Останутся наши следы!

Узгодненасць, калектыўнасць дзеянняў у касмічных палётах — акалічнасць надзвычай важная ў справе асваення Сусвету. Чым далей касмічныя караблі будуць адыходзіць у глыбіні сусветнай прасторы, тым, напэўна, больш яны павінны будуць узаемадзейнічаць з іншымі касмічнымі караблямі і прамежкавымі міжпланетнымі станцыямі і праз іх трымаць сувязь з Зямлёй. Іменна так уяўляў сабе шлях пранікнення ў космас бацька касманаўтыкі вялікі рускі вучоны Канстанцін Эдуардавіч Цыялкоўскі.

Дасягненні ў асваенні космасу, як і сам космас, — гэта здабытак усяго чалавецтва. Таму вынікі пазнання космасу павінны быць усеагульным дабром, здабыткам усіх людзей, якія жывуць на нашай выдатнай планеце Зямля.

Савецкі народ па праву ганарыцца тым, што першы ў свеце групавы палёт у космас здзейснен яго гераічнымі сынамі — маёрам Андрыянам Рыгоравічам Нікалаевым і падпалкоўнікам Паўлам Раманавічам Паповічам. У гэтым палёце яны абодва паказалі сябе дастойнымі грамадзянамі нашай вялікай Радзімы, сапраўднымі камуністамі і праявілі высокую мужнасць і гераізм у выкананні задання партыі і ўрада.

Касмічны карабель-спадарожнік «Усход-3», кіруемы Андрыянам Нікалаевым, знаходзіўся ў палёце 95 гадзін, гэта значыць амаль чацвёра сутак. За гэты час ён апаясаў зямны шар больш як 64 разы і прайшоў адлегласць больш чым 2 мільёны 600 тысяч кіламетраў.

Касмічны карабель-спадарожнік «Усход-4», пілатуемы Паўлам Паповічам, за 71 гадзіну абляцеў вакол нашай планеты больш як 48 разоў і пераадолеў адлегласць каля 2 мільёнаў кіламетраў.

Мне дастаўляе велізарную радасць прывітаць сёння нашых герояў на трыбуне Маўзалея Уладзіміра Ільіча Леніна. Ад імя Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Савецкага ўрада, усяго нашага гераічнага народа горача віншую вас, дарагі Андрыян Рыгоравіч, і вас, дарагі Павел Раманавіч, з выдатнай перамогай у космасе і выказваю вам самую сардэчную падзяку за подзвіг, які праславіў нашу любімую Радзіму і вас асабіста на вечныя часы.

Рад паведаміць, што за ажыццяўленне першага ў свеце шматдзённага групавога палёту ў космас на караблях-спадарожніках «Усход-3» і «Усход-4» Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прысвоіў Андрыяну Рыгоравічу Нікалаеву і Паўлу Раманавічу Паповічу званне Героя Савецкага Саюза. Ад усяго сэрца віншую вас з высокай узнагародай.

Вам, Андрыян Рыгоравіч і Павел Раманавіч, як раней вашым братам па космасу Юрыю Гагарыну і Герману Цітову, прысвоена ганаровае званне лётчыкаў-касманаўтаў СССР.

З пачуццём глыбокай павагі віншую бацькоў герояў космасу — Ганну Аляксееўну Нікалаеву, Фядоссю Касьянаўну і Рамана Парфір'евіча Паповічаў. Скромныя савецкія працаўнікі, яны выхавалі сапраўдных герояў нашага часу.

Дазвольце мне павіншаваць жонку Паўла Раманавіча — Марыю Лаўрэнцьеўну, якая таксама садзейнічала поспеху героя. Дарэчы, Марыя Лаўрэнцьеўна ў мінулым лётчык па прафесіі. Так што ёй мужнасці не пазычаць. Расце ў іх дачка Наташа, — выдатная сям'я!

Усім нам дастаўляе вялікую радасць яшчэ і тое, што сённяшняя наша ўрачыстасць супала з Днём паветранага флоту СССР. Гэта супадзенне знамянальна тым, што палёты касманаўтаў з'яўляюцца як бы далейшым крокам наперад у развіцці паветранага флоту. Усе савецкія касманаўты выйшлі з радоў слаўнай савецкай авіяцыі. Дазвольце мне выкарыстаць выпадак і сардэчна павіншаваць з гэтым двайным святам нашых выдатных лётчыкаў, інжынераў, тэхнікаў, рабочых, служачых, якія працуюць у галіне авіяцыі, самалётабудавання і ракетабудавання, і пажадаць ім новых поспехаў у развіцці савецкага паветраплавання і ўмацаванні абараназдольнасці нашай Радзімы!

Савецкія героі космасу — гэта людзі, якія выйшлі з глыбінь народа, выхаваныя Камуністычнай партыяй, бязмежна адданыя справе камунізма. Вельмі характэрна, што сярод нябесных братоў мы бачым сёння прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей нашай краіны — рускіх, украінца і чуваша. Мы ўпэўнены, што сям'я касманаўтаў у будучым папоўніцца новымі сынамі і дочкамі народаў нашай многанацыянальнай дзяржавы.

Героі-касманаўты — гэта людзі, якія ўжо сёння ўвасабляюць у сабе выдатныя рысы чалавека камуністычнага грамадства — высокую інтэлектуальную культуру, маральную чысціню і фізічную дасканаласць. Іх учынкамі кіруюць любоў да Радзімы, пачуццё грамадскага абавязку, высакародныя ідэалы камунізма.

Дарагія таварышы, сябры!

На нашай сённяшняй урачыстасці самае ганаровае месца па праву належыць савецкай навуцы. Крок за крокам савецкая навука ажыццяўляе планамернае даследаванне Сусвету. Паспяхова пераадольваючы бар'ер за бар'ерам, яна раскрывае адну тайну прыроды за другой. Групавы палёт савецкіх касмічных караблёў, які даказаў магчымасць не толькі далейшага пранікнення ў космас, але і магчымасць жыць і працаваць там працяглы час, з'яўляецца новым найвялікшым трыумфам нашай айчыннай навукі і тэхнікі.

Касмічныя палёты — гэта вынік велізарных намаганняў вялікіх калектываў вучоных, канструктараў, інжынераў, тэхнікаў, рабочых. Іх творчым геніем і натхнёнай працай створаны і звышмагутныя ракеты, і паслухмяныя касмічныя цудакараблі, і здзіўляюча разумныя машыны, якія дапамагаюць чалавеку хутка рабіць бездакорна дакладныя разлікі. Без гэтых перамог савецкай навукі, без нашай высакаразвітай прамысловасці касмічныя палёты былі б немагчымыя.

Мы жывём у век небывалага росквіту навуковай думкі, калі вучоныя ўсё смялей і глыбей пранікаюць у самыя, здавалася б, недаступныя, самыя патаемныя сакрэты прыроды. Магутная сіла навукі аказвае ў наш час усё больш уплыву на развіццё вытворчасці і ўсяго жыцця сучаснага грамадства. Накіраваная на разбурэнне, гэта сіла можа прынесці чалавецтву незлічоныя бедствы. Выкарыстоўваемая ў мірных стваральных мэтах, яна можа і павінна ў велізарнай ступені паскорыць грамадскі прагрэс. У нашай краіне перамагаючага камунізма навука ўзнята на велізарную вышыню. Савецкі народ не шкадуе сіл і сродкаў для развіцця і працвітання навукі.

Дазвольце мне ад імя Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыума Вярхоўнага Савета Саюза ССР і Савецкага ўрада сардэчна павіншаваць нашых вучоных, інжынераў і рабочых — стваральнікаў складанейшай касмічнай тэхнікі за іх напружаную, сапраўды творчую працу на славу нашай Радзімы і ад душы пажадаць ім новых поспехаў у іх вялікай і высакароднай справе.

Працай і толькі працай стварае чалавек усё цудоўнае на зямлі і ў космасе. Працай савецкага чалавека ў нашай краіне пабудаван сацыялізм. Творчай працай мільёнаў савецкіх людзей узводзіцца велічны будынак камунізма. Сацыялізм і камунізм — вось той надзейны касмадром, з якога чалавецтва штурмуе і будзе штурмаваць прасторы Сусвету.

Нашы новыя поспехі ў асваенні космасу маюць глыбока міралюбівы, сапраўды гуманістычны характар. І як бы ні набівалі руку буржуазныя пісакі, ім не ўдасца даказаць адваротнае.

Пры сучасным развіцці навукі і тэхнікі ўсе народы могуць быць шчаслівымі, могуць жыць у міры і быць забяспечанымі. Для гэтага трэба перш за ўсё захаваць і ўмацаваць мір на зямлі. Мы лічым, што пераход на сацыялістычныя асновы грамадскага жыцця быў бы самым найвялікшым шчасцем для ўсіх народаў нашай планеты. Але пытанні грамадскага ладу вырашаюцца кожным народам самастойна.

У захаванні і ўмацаванні міру маюць патрэбу народы ўсіх дзяржаў, незалежна ад іх сацыяльна-палітычнага ладу. Мірнае суіснаванне, захаванне і ўмацаванне міру прынясуць народам вялікія даброты. Намаганні народаў будуць ісці не на стварэнне сродкаў разбурэння, а на развіццё эканомікі, на стварэнне сродкаў вытворчасці. Нельга дапускаць, каб і далей велізарныя намаганні людзей і каласальныя расходы ішлі на стварэнне сродкаў знішчэння, сродкаў разбурэння, на знішчэнне людзей — стваральнікаў усіх матэрыяльных і духоўных каштоўнасцей.

Мы цвёрда стаім і будзем стаяць за мір, накіроўваючы нашы сродкі і сілы на мірнае стварэнне, на забеспячэнне бяспекі народаў, на ўздым жыццёвага ўзроўню працоўных.

Што трэба для таго, каб забяспечыць мір? Для гэтага трэба не толькі правільнае разуменне шляхоў умацавання міру нашым народам, нашай дзяржавай, нашым урадам і ўрадамі сацыялістычных краін. Трэба, каб гэта зразумелі і праціўнікі сацыялізма, урады краін капіталізму.

Праціўнікам сацыялізма трэба зразумець, што цяпер ніякая сіла, ніякія намаганні рэакцыі не могуць вярнуць былых часоў непадзельнага панавання капіталу. Нікому не ўдасца ліквідаваць сацыялістычны лад у дзяржавах, дзе ён перамог і паспяхова развіваецца. Прадстаўнікам старога свету час, нарэшце, зразумець урокі гісторыі. Калі ў першыя гады пасля сацыялістычнай рэвалюцыі ў Расіі імперыялістычным дзяржавам не ўдалося задушыць першую сацыялістычную дзяржаву, то цяпер чорныя намеры рэакцыі тым больш асуджаны на правал. Савецкі Саюз, краіны сацыялізма маюць цяпер самую дасканалую тэхніку, высакаразвітую эканоміку, прамысловасць, навуку, маюць самыя сучасныя сродкі абароны сваёй дзяржавы, усяго сацыялістычнага лагера.

Трэба быць сляпымі і вар'ятамі, каб спрабаваць навязаць нам свае капіталістычныя парадкі, каб пры дапамозе пагроз або развязвання вайны прымусіць народы звярнуць з сацыялістычнага шляху. Калі гэтыя вар'яты з імперыялістычнага лагера і захочуць ажыццявіць свае агрэсіўныя намеры, то гэта будзе актам, раўназначным самагубству капіталізму. Краіны сацыялізма маюць не толькі тыя ж сродкі, якімі пагражае капіталістычны свет, а нават пераўзыходзяць іх ва ўзбраенні. А ў ідэйных адносінах мы моцныя, як ніхто, таму што нашы ідэі падтрымліваюцца не толькі народамі сацыялістычных краін, ідэі марксізма-ленінізма глыбока праніклі ў свядомасць прагрэсіўных людзей усяго свету.

Для таго, каб людзі маглі свабодна жыць і не непакоіцца за заўтрашні дзень, трэба крок за крокам рабіць усё для таго, каб умацоўваць мір і дасягнуць усеагульнага раззбраення пад строгім міжнародным кантролем. Трэба адкінуць з дарогі, што вядзе да раззбраення, усе каменьчыкі, якія яшчэ не адкінуты, усе перашкоды, якія яшчэ не ліквідаваны.

І перш за ўсё трэба скончыць з рэшткамі другой сусветнай вайны, падпісаць германскі мірны дагавор. Гэта з'явілася б добрай асновай для вырашэння спрэчных пытанняў, якія існуюць і тояць небяспеку развязвання трэцяй сусветнай вайны. Сярод наспеўшых, але нявырашаных міжнародных праблем ёсць такія актуальныя праблемы, як прызнанне дзвюх нямецкіх дзяржаў і прыём іх у Арганізацыю Аб'яднаных Нацый; ліквідацыя на аснове падпісання германскага мірнага дагавору акупацыйнага рэжыму ў Заходнім Берліне; ліквідацыя ваенных баз НАТО ў Заходнім Берліне; вывад войск заходніх дзяржаў з Заходняга Берліна.

За 17 гадоў пасля капітуляцыі разгромленай гітлераўскай Германіі многае змянілася, і права на знаходжанне войск заходніх краін у Заходнім Берліне даўно ўжо набыло іншы характар. Цяпер войскі заходніх дзяржаў з'яўляюцца войскамі агрэсіўнага блоку НАТО, а ўдарным кулаком гэтых войск становяцца рэваншысцкія сілы Заходняй Германіі. Вось чаму імперыялісты так учэпіста трымаюцца за прысутнасць сваіх войск у Заходнім Берліне. Яны хочуць не міру, не раззбраення, а накопліваюць сілы для новай вайны.

Прадстаўнікі заходніх дзяржаў усяляк запэўніваюць, што яны стаяць за мір, за раззбраенне. Але як можна сумясціць гэтыя запэўненні з тым, што яны захоўваюць акупацыйны рэжым у Заходнім Берліне, акружаюць сацыялістычныя дзяржавы ваеннымі базамі НАТО. Усё гэта ім трэба не для міру, а для падрыхтоўкі новай вайны.

Імперыялісты крычаць, што акупацыйныя войскі неабходны нібыта для таго, каб жыхары Заходняга Берліна маглі захаваць існуючы ў іх сацыяльна-палітычны лад. Гэта яўная хлусня, таму што ніхто не робіць замаху на той лад, які існуе ў Заходнім Берліне, ніхто яму не пагражае.

Мы неаднаразова заяўлялі і заяўляем, што прызнаём права ўсіх народаў на выбар сацыяльна-палітычнага ладу, што мы не ўмешваліся і не ўмешваемся ва ўнутраныя справы іншых дзяржаў. Савецкі ўрад не раз заяўляў, што жыхарам Заходняга Берліна забяспечваецца выбар такога сацыяльна-палітычнага ладу, які хоча мець само насельніцтва Заходняга Берліна. Насельніцтва Заходняга Берліна, вядома, павінна мець нармальныя сувязі з усімі краінамі свету.

Імперыялісты сцвярджаюць, што для свабоды выбару грамадскага ладу насельніцтву Заходняга Берліна патрэбны гарантыі ў выглядзе прысутнасці акупацыйных войск. Мы лічым гэта абсурдным довадам. Мы згодны на гарантыі, але гэтыя гарантыі павінны быць забяспечаны падпісаннем мірнага дагавору. Калі гэтага недастаткова, мы згодны на часовую прысутнасць у Заходнім Берліне войск пад флагам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Але мы не можам згадзіцца з тым, каб гэтыя войскі, уведзеныя, так сказаць, для гарантыі, былі б войскамі з краін, якія з'яўляюцца членамі агрэсіўнага ваеннага блоку НАТО, блоку, які створан для вайны супраць сацыялістычных краін.

Мы не можам з гэтым згадзіцца і не спынім сваіх намаганняў у барацьбе за заключэнне германскага мірнага дагавору і нармалізацыю на гэтай аснове становішча ў Заходнім Берліне. Гэта разумнае, адзіна правільнае рашэнне, якое падвядзе рысу пад другой сусветнай вайной.

Калі мы не знойдзем разумення ў заходніх дзяржаў, то ў нас няма іншага выхаду, як падпісаць мірны дагавор з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай і тым самым ліквідаваць стан вайны. На гэтай аснове страціць сваю сілу акупацыйны рэжым і ў Заходнім Берліне, які знаходзіцца ў цэнтры ГДР. Ніякія пагрозы імперыялістаў не спыняць нас перад тым, каб зрабіць гэта. Падпісанне мірнага дагавору пасля заканчэння вайны — гэта не толькі права, але і абавязак усіх дзяржаў, якія прымалі ўдзел у вайне. Толькі вар'яты могуць пярэчыць супраць нашых мірных прапаноў.

Імперыялісты пагражаюць нам, але іх пагрозы не палохаюць міралюбівыя краіны. Пагражаць тым краінам, якія маюць не меншыя сілы і не меншыя магчымасці, чым імперыялістычныя краіны, — гэта пагроза самазабойцаў. Мы не спынімся перад гэтымі пагрозамі і зробім усё для таго, каб ліквідаваць рэшткі другой сусветнай вайны, расчысціць шлях для дасягнення дагаворанасці аб усеагульным раззбраенні і стварэння лепшых магчымасцей мірнага суіснавання ўсіх дзяржаў, незалежна ад іх сацыяльна-палітычнага ладу.

Вопыт апошняга часу паказвае, што калі ёсць жаданне вырашаць складаныя міжнародныя праблемы на аснове супрацоўніцтва пры ўзаемным уліку інтарэсаў усіх бакоў, то такое супрацоўніцтва прыносіць свой плён. Мне хацелася б у гэтай сувязі спаслацца на два прыклады.

Доўгі час падзеі ў Лаосе пагражалі перарасці ў вялікую вайну. Нядаўна былі дасягнуты, як вядома, станоўчыя вынікі ва ўрэгуляванні лаоскай праблемы.

Не менш вострым, пагражаючым вайной, было пытанне аб Заходнім Ірыяне. У апошнія дні было дасягнута пагадненне паміж Інданезіяй і Галандыяй, у адпаведнасці з якім Заходні Ірыян з мая 1963 года пяройдзе пад кіраванне Інданезіі і такім чынам будзе пакладзены канец каланіяльнаму панаванню Галандыі ў Інданезіі.

З гэтага выпадку мы віншуем прэзідэнта Інданезіі доктара Сукарна, увесь дружалюбны інданезійскі народ з вызваленнем Заходняга Ірыяна і вяртаннем яго ў лона сваёй радзімы.

Гэтыя два прыклады наглядна паказваюць, што складаныя міжнародныя праблемы можна і трэба вырашаць не шляхам пагроз новай вайны, а шляхам мірнага ўрэгулявання. Савецкі Саюз заўсёды падтрымліваў і падтрымлівае такое вырашэнне складаных пытанняў, лічачы гэты падыход адзіна правільным, адпавядаючым інтарэсам міру.

Мы лічым, што па такому ўзору можна было б вырашыць пытанні аб падпісанні германскага мірнага дагавору, аб прыёме Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі і Федэратыўнай Рэспублікі Германіі ў Арганізацыю Аб'яднаных Нацый і аб устанаўленні статуса вольнага горада Заходняга Берліна. Гэта з'явілася б буйным укладам ва ўмацаванне справы міру, стварыла б спрыяльныя ўмовы для перагавораў па галоўнаму пытанню, якое цікавіць усё чалавецтва, — па пытанню аб усеагульным раззбраенні пад строгім міжнародным кантролем.

Вось некалькі заўваг па міжнародных пытаннях, якія мне хацелася сёння выказаць.

Дарагія таварышы, сябры!

Асновай нашых перамог у вывучэнні і асваенні космасу з'яўляюцца поспехі савецкага народа ў камуністычным будаўніцтве. Вось чаму, штурмуючы бязмежныя прасторы Сусвету, мы не забываем аб сваіх штодзённых справах па развіццю эканомікі, навукі і культуры. Яны нас таксама радуюць. XXII з'езд КПСС узняў савецкіх людзей на вялікую барацьбу за перамогу камунізма. Натхнёны праграмай будаўніцтва камунізма, савецкі народ паспяхова бярэ новыя рубяжы ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі і культуры. Добра развіваюцца наша прамысловасць, сельская гаспадарка.

У гэты ўрачысты дзень шанавання нашых герояў космасу дазвольце павіншаваць калектывы ўсіх прамысловых прадпрыемстваў, будоўляў, калгасаў, саўгасаў, якія паспяхова выконваюць вытворчыя планы і свае сацыялістычныя абавязацельствы. Яны таксама з'яўляюцца героямі, якія штурмуюць вышыні камунізма.

Мы жывём з вамі, таварышы, у выдатны, гераічны час. Дык давайце ж усімі сіламі памнажаць матэрыяльныя і духоўныя багацці нашай Радзімы. Сваёй самаадданай працай наблізім час, калі на ўсёй зямлі перамогуць вялікія ідэалы камунізма — Мір, Праца, Свабода, Роўнасць, Брацтва і Шчасце ўсіх народаў.

Новая перамога Савецкага Саюза ў асваенні космасу выклікала захапленне ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва. У адрас Савецкага ўрада, у Цэнтральны Камітэт нашай партыі, у адрас слаўных касманаўтаў паступаюць тысячы і тысячы прывітальных пасланняў. Ад імя Савецкага ўрада і Цэнтральнага Камітэта партыі дазвольце выказаць падзяку ўсім дзяржаўным і грамадскім дзеячам, брацкім партыям і грамадскім арганізацыям, дзеячам навукі, усім, хто прыслаў віншаванні ў сувязі з палётам у космас караблёў «Усход-3» і «Усход-4», і ўсім тым, хто не прыслаў прывітання, але разам з намі радуецца гэтай падзеі.

Няхай жывуць героі-касманаўты Андрыян Нікалаеў і Павел Паповіч — верныя сыны нашага вялікага народа!

Няхай жыве наша слаўная Савецкая Радзіма!

Слава савецкаму народу — будаўніку камунізма!

Слава нашай роднай Камуністычнай партыі — партыі Леніна!

Няхай жыве мір ва ўсім свеце!

(Прамова таварыша М. С. Хрушчова неаднаразова перапынялася бурнымі, працяглымі апладысментамі).

НАШЫ ЗОРКІ ЯСНЫЯ...

Апошнія паведамленні ў тыя дні ішлі адно за адным. І калі хоць некалькі хвілін нічога не было чутно па радыё, або па тэлевізары, то ўсе людзі пачыналі хвалявацца і непакоіцца: «Што там з нашымі караблямі, што з людзьмі ў космасе, што з нашымі яснымі зоркамі, што лятаюць у небе і свецяць усяму свету?»

Сапраўды, як было не хвалявацца, не радавацца ў тыя незвычайныя, гістарычныя, можа нават самыя знамянальныя ў нашым жыцці, дні? Што ні хвіліна, то ўсё большыя поспехі, што ні гадзіна, то ўсё новыя касмічныя з'явы! Гэта ўжо не толькі здорава, як сказаў некалі Шолахаў у адносінах першага касманаўта. Гэта ўжо тое, што цяжка вызначыць словамі, здаецца нават, што і няма такіх слоў у чалавечым лексіконе. Гэта намнога больш, чым выдатна, цудоўна, грандыёзна! Гэта больш і вышэй нашых уяўленняў.

Неяк выступаючы па тэлебачанню, я гаварыў, што ў нас цяпер будзе тры гістарычныя даты, якія, бадай, можна назваць касмічнымі. А вось цяпер ужо — чатыры. Чатыры знамянальныя, незабыўныя даты! Іх будуць помніць не толькі савецкія людзі, а ўсё прагрэсіўнае чалавецтва свету.

Слухаеш па радыё, глядзіш па тэлевізары і гатоў за галаву схапіцца ад здзіўлення і захаплення, ледзь слёзы не набягаюць ад радасці за сваю Радзіму, за партыю, нашу навуку і тэхніку. Гэта ж уявіць толькі: два караблі, два зорныя браты зляталі ў космас. Ды колькі лятаді?! Не гадзіну, не дзве, а некалькі дзён. Праляцелі мільёны кіламетраў. І мы чулі іх голас, мы бачылі іх мужныя, прыгожыя твары на экранах тэлевізараў. Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў размаўляў з імі проста па тэлефоне, нібы нашы героі Нікалаеў і Паповіч былі не ў касмічнай прасторы, не пад зоркамі, а так сабе недзе на зямлі, на адпачынку ці на службе.

Лятаў Юрый Гагарын, — людзі гаварылі: зорка ў небе! Лятаў Герман Цітоў, — людзі гаварылі: яшчэ адна зорка ў небе! А цяпер усе гавораць: зоркі над намі, самыя ясныя зоркі! І засвяцілі яны не толькі нам, а ўсяму свету! На ўсёй нашай планеце наўрад ці знойдзецца такі чалавек, які б не бачыў гэтых зорак, не сачыў за імі.

Што ж да нас, савецкіх людзей, то мы, вядома, не толькі сачылі за нашымі касмічнымі зоркамі, а ўвесь час адчувалі, што і душы нашы і сэрцы там, на высокіх арбітах, разам з нашымі арламі-касманаўтамі. Бо калі шчыра сказаць, то ўсё ж побач з радасцю часам з'яўлялася і крыху трывогі: хаця б усё добра было з нашымі найлепшымі ў свеце хлопцамі Андрыянам і Паўлам, хаця б усё там ладзілася на іх караблях! Гэтая шчырая, сардэчная трывога, пэўна ж, не ад таго, што мы быццам бы не зусім верым нашым вучоным, інжынерам і тэхнікам. Не! Мы верылі і ўпэўнены былі, што наша навука і тэхніка не падвядуць, што там усё найлепш прадугледжана. Але ж вядома і тое, што задача вельмі і вельмі складаная і на шляху выканання яе могуць сустрэцца цяжкасці.

Аднак нашы слаўныя касманаўты, нашы нябесныя арлы паспяхова выканалі адказнае ўрадавае заданне. Ім дапамаглі тыя цяпло і радасць, што ішлі ў космас і дасягалі арбіты ад мільёнаў чалавечых сэрцаў.

А ў суботу 18 жніўня ў сталіцы нашай Радзімы на Краснай плошчы адбылася радасная сустрэча з трэцім і чацвёртым касманаўтамі. На ўвесь свет зноў прагучалі іх рапарты Першаму сакратару ЦК КПСС і Старшыні Савета Міністраў таварышу Хрушчову: «Заданне партыі і Урада выканана паспяхова!»

Аляксей КУЛАКОЎСКІ.

ЛЮДЗІ КРЫЛАТАЙ МАРЫ

Мы ведалі, што яны шчасліва прызямляцца. Ведалі і ўсё роўна хваляваліся. Мы не маглі не хвалявацца, бо паспелі не толькі палюбіць гэтых смелых, мужных людзей — чуваша Андрыяна Нікалаева і ўкраінца Паўла Паповіча, але і парадніцца з імі.

Дзякуй нашаму ўраду, роднай Камуністычнай партыі, што яны выхавалі людзей крылатай мары, якія гатовы пайсці на ўсё ў імя міру і прагрэсу. Дзякуй усім тым, пакуль невядомым нам людзям, што прымалі ўдзел у стварэнні цудоўных касмічных караблёў «Усход-3» і «Усход-4». Дзякуй усяму савецкаму народу, які самаахдана працуе і робіць усё, каб быў на зямлі мір.

Мы не толькі першыя будуем камунізм, але і першыя пазнаём таямніцы Сусвету.

Барыс САЧАНКА.

ВОСЬ ЯНЫ, ГЕРОІ НАШАГА ЧАСУ!

Гагарын, Цітоў, Нікалаеў, Паповіч — вось яны, сапраўдныя героі нашага часу, імёны якіх выклікаюць гарачае хваляванне і выключнае натхненне ў мастакоў усіх жанраў.

Г. ВАШЧАНКА,
заг. кафедры Тэатральна-мастацкага інстытута.

Ул. СТАЛЬМАШОНАК,
мастак.

Знаёмцеся — палачане!

Мы не ставілі сабе за мэту ўвесці ў гэты фотанарыс аб людзях Полацка якую-небудзь бабульку з яе легендамі і паданнямі, увесці як абавязковы персанаж для каларыту старажытнасці. Але яна сустрэлася нам на дарозе, і мы ўжо не маглі прайсці міма. Вельмі ўжо нагадвала яна сабою той славуты вобраз хавальніка старыны, за якім часам так ганяецца наш брат — карэспандэнт. Што датычыць легенд і паданняў, тут мы асабліва не пажывіліся. А вось нейкі іншы след яна ўсё ж пакінула...

Многа гадоў жыве старая жанчына побач з Сафійскім саборам. Яе домік, пабудаваны, напэўна, у канцы XVIII стагоддзя, прымыкае да сабора ледзь не ўшчыльную. Калі будзеце ў Полацку, можаце зайсці да яе ў госці, яна будзе вельмі задаволена. Пакажа вам старую грубку з зялёнай кафлі, якую «складаў яшчэ мой дзед», і пры гэтым кіне позірк вачэй, якія амаль ужо нічога не бачаць, на субяседніка: «Што, цяпер так не робяць, га?..»

Яна даўно ўжо не пакідала свайго ціхага кутка, не бачыла новага горада, Нафтабуда. Не ведае людзей, што будуюць зусім не так, як будаваў яе дзед, і будуюць зусім не грубкі з зялёнай кафлі...

Паглядзіце, вось гэты здымак — толькі маленькі штрых на велічным палатне магутнага індустрыяльнага будаўніцтва Полацка. А што ўяўляе сабою ўвесь Нафтабуд немагчыма ні перадаць на плёнцы, ні выказаць словамі. Навошта ж шукаць легенды ў іншых месцах, нават ля самых выдатных помнікаў старажытнасці?! А людзі... Няхай не крыўдуе бабулька, магчыма, сапраўды дзед яе быў цудоўны майстар сваёй справы, але хіба параўнаеш яго вось з гэтымі слесарамі-мантажнікамі турбіннага цэха — Віктарам Бондаравым, Уладзімірам Скалыгам, Анатолем Белакапытавым, Іванам Гулым, з інжынерам Уладзімірам Кузінам (вы бачыце іх на здымку ўнізе). Вы ведаеце, што такое мантаж турбіннага цэха, ды яшчэ мантаж датэрміновы?!. Яго затрымалі па вытворчых прычынах на 24 дні, фундамент не быў падрыхтаваны. І вось гэтыя людзі і іх таварышы зрабілі тое, што было, здавалася, вышэй чалавечых магчымасцей... А ўчора (напярэдадні дня, у які мы зрабілі гэты здымак) усе яны пайшлі дадому толькі ў тры гадзіны ночы, «добраахвотна парушылі ўсе законы аб ахове працы», як жартуе брыгадзір. І закончылі мантаж!

На Нафтабудзе нас пазнаёмілі з брыгадай Мікалая Васільевіча Таўстых даволі гучна: «Сёння — гэта нашы героі дня». Дазвольце гэтак жа адрэкамендаваць іх і чытачам газеты.

„Пішаце без памылак... паступайце на філфак"

Рыгор РЭЛЕС

Сёлета вясною мне давялося прысутнічаць на занятках курсаў удасканалення настаўнікаў. Мы слухалі лекцыю вопытнай выкладчыцы мовы і літаратуры на тэму «Развіццё творчага мыслення вучняў пры правядзенні пісьмовых работ». Як узор лепшага сачынення на вольную тэму лектар чытала верш аднаго дзевяцікласніка. Гэта быў адзін з тых агульных вершаў, якія дзесяткамі кожны дзень паступаюць у рэдакцыі і прыносяць нямала клопатаў літкансультантам.

У гэтым творы не было ніводнага арыгінальнага эпітэта ці метафары. Нічога асабістага не адчувалася. Стваралася ўражанне, што аўтар няўдала перафразіраваў асобныя месцы з дзяжурных зарыфмаваных вырабаў, якія, на жаль, яшчэ пранікаюць у друк.

Па вершу нельга было меркаваць не толькі пра талент вучня, але нават установіць, ці ўмее ён стылістычна пісьменна пісаць.

Мне даводзілася сустракацца ў школе з такімі «паэтамі». У пісьмовых работах траплялася вельмі шмат стылістычных казусаў, а рыфмаваныя радкі ў іх неяк вось атрымліваліся.

Лектар чытала верш з асаблівым пафасам. А калі яна скончыла, пачуліся галасы ўхвалы ў адрас «юнага таленту». Адна ўжо немаладая настаўніца была літаральна ў захапленні.

— Гэта ж цудоўна! — паўтарала яна. — Не горш, як у Маякоўскага. Хлапчука трэба падбадзёрваць, не даваць яму зачэзнуць, ён жа сапраўдны талент.

Я заўважыў, што сям-там у аўдыторыі пасмейваюцца, і гэта мяне радавала. Значыць, не ва ўсіх такія прымітыўныя паняцці аб паэзіі, як у гэтай настаўніцы.

— Хто яна такая? — спытаў я суседа.

— Няўжо вы яе не ведаеце? Яна ж лічыцца адной з лепшых настаўніц літаратуры. Хіба вам не даводзілася быць у яе на адкрытым уроку?

Мяне гэта не здзівіла.

Я ведаю такія выпадкі, калі выкладчык літаратуры метадычна правільна разглядае з вучнямі твор па костачках, можна сказаць, гэтак жа, як біёлаг анатаміруе жабу. Але дайце гэтаму настаўніку які-небудзь новы твор, што не атрымаў яшчэ крытычнай ацэнкі і метадычнай распрацоўкі, прапануйце яму пагаварыць пра гэты твор з вучнямі, і вы ўбачыце яго бездапаможнасць.

Такі выкладчык літаратуры няздольны выхаваць у вучняў любоў да гэтага прадмета, навучыць іх глыбока адчуваць і разумець твор. У лепшым выпадку ён можа толькі прымусіць вучняў запомніць сюжэт твора і пераказаць змест крытычнага артыкула.

І калі мы гаворым аб тым, што ў некаторых школах літаратура выкладаецца суха, нецікава, што вучні атрымліваюць толькі гатовыя звесткі аб фактах літаратуры, дык гэта назіраецца ў першую чаргу там, дзе самі выкладчыкі глыбока не разумеюць прадмет, хоць фармальна правільна вядуць урок.

Характэрна тое, што на гэтых жа курсах, пра якія я ўспамінаў вышэй, было прачытана многа метадычных лекцый, накшталт «Аналіз герояў рамана «Вайна і мір», «Кампазіцыя «Мёртвых душ», «Вобраз Базарава» і г. д. У гэтых лекцыях паўтараліся даўно вядомыя ісціны і нічога новага ў методыку выкладання не было ўнесена. А як навучыць вучняў разумець і адчуваць твор, на гэта ўвагі не звярталася. І не дзіва, што многія вучні, канчаючы сярэднюю школу, памятаюць змест твораў, ведаюць, як аналізаваць — больш правільна, анатаміраваць гэтыя творы, а літаратуру разумеюць слаба.

Цяпер уявіце сабе становішча такіх вучняў, як той дзевяцікласнік, названы настаўнікам «юным талентам». Ён ужо не думае аб прафесіі. Яго не цікавіць праца. Што яму да гэтага! У яго прызванне, талент...

А потым яму даводзіцца горка расчароўвацца...

Я не памылюся, калі скажу, што ні па адным прадмеце няма столькі выкладчыкаў, якія бяруцца не за сваю справу, колькі іх сустракаецца сярод выкладчыкаў літаратуры!

А атрымліваецца так таму, што многія выбіраюць гэтую спецыяльнасць, не адчуваючы да яе прызвання.

Не даецца чалавеку матэматыка ці фізіка, ён вырашае:

— Паступлю на філфак, там гэтыя прадметы не вывучаюць.

Ды чаго таіць! Нават самі настаўнікі раяць выпускнікам, якім цяжка даецца вучоба:

— Пішаце вы без памылак. Здавайце дакументы на філалагічны факультэт. Там больш шанцаў паступіць.

А на прыёмных экзаменах па літаратуры не цікавяцца, як той ці іншы абітурыент успрымае гэты прадмет, ці ёсць у яго дадзеныя, каб быць сапраўдным педагогам-літаратарам. Экзаменатара цікавіць адно, ці ведае паступаючы пройдзеную праграму, ці памятае ён матэрыял падручніка па пройдзеных творах. І нездарма тыя, што рыхтуюцца да экзаменаў па літаратуры, стараюцца ад пачатку да канца вывучыць крытычныя артыкулы, змешчаныя ў падручніках: хто лепш засвоіў змест гэтых артыкулаў, той атрымлівае высокую ацэнку.

Вось такім чынам і трапляюць часам на філфак людзі, якія не маюць прызвання да літаратуры. А ў сценах інстытута яны вывучаюць у храналагічным парадку літаратуру антычную, заходнюю, рускую, беларускую і г. д. Прычым і тут студэнтам у гатовым выглядзе падносяць крытычную ацэнку твораў. Не сакрэт, што многія студэнты ўхітраюцца нават не чытаць асобныя творы. Яны складаюць канспекты на лекцыях, а іншы раз бяруць іх у сваіх таварышаў, вызубраць, здадуць залікі і такім чынам атрымліваюць дыплом, становяцца выкладчыкамі.

— Нічога, будзе многа чытаць, мімаволі пачне разумець, — разважаюць некаторыя выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў.

Але ж ёсць людзі, якія ўсё жыццё чытаюць літаратуру і прачыталі сотні кніг, захоўваюць у памяці змест гэтых твораў, а па-сапраўднаму ўсё роўна літаратуры не разумеюць!

У вышэйшых навучальных установах неабходна, у першую чаргу, навучыць студэнтаў разумець літаратуру. Разглядаць творы трэба, карыстаючыся першакрыніцамі, а не гатовай крытычнай ацэнкай. Праўда, на гэта патрэбна больш часу, а праграма, як вядома, і так перагружана. У такім выпадку, магчыма, мэтазгодна было б скараціць праграму. Бо важней за ўсё дамагчыся, каб студэнты асэнсавалі і зразумелі творы класікаў. А што за карысць, калі яны гэтыя творы самі не прачытаюць нават, а вывучаць толькі звесткі аб іх.

Трэба больш сур'ёзна, больш прадумана падысці да прыёму студэнтаў на філфак. У першую чаргу трэба праверыць, ці падыходзіць дадзены студэнт да гэтага факультэта: ці любіць ён літаратуру, ці не пазбаўлены ён эстэтычных пачуццяў, ці ўмее самастойна мысліць, аналізаваць, ці валодае красамоўнасцю — не трэба пры гэтым слове ўсміхацца, бо чаго варты выкладчык літаратуры, які не ўмее прыгожа гаварыць! — нарэшце, ці ёсць у яго творчы агеньчык. Усе гэтыя якасці неабходна мець педагогу-літаратару.

Практычна не так ужо цяжка ажыццявіць такую праверку.

Можна, напрыклад, даць кожнаму студэнту прачытаць якую-небудзь навелу ці апавяданне, верш ці некалькі вершаў і няхай сам прааналізуе, не карыстаючыся крытычным матэрыялам па гэтых творах.

А на пісьмовых экзаменах, мне думаецца, неабавязкова выбіраць тэмы для сачыненняў па творах, якія вывучаюцца ў сярэдняй школе. Можна даць сачыненне на вольную тэму ці нават папрасіць напісаць рэцэнзію на прагледжаны фільм, на прачытаную кнігу і г. д. Тады відаць будзе, наколькі паступаючы валодае пяром. Яму ж давядзецца вучыць школьнікаў самастойна выкладаць свае думкі на паперы.

А хіба пашкодзіла б прысутнасць на прыёмных экзаменах у вышэйшую навучальную ўстанову пісьменніка?

Вялікую паслугу ў падборы студэнтаў для літаратурнага факультэта маглі б аказаць і настаўнікі школ. Ім на месцы відней, у каго з вучняў ёсць дадзеныя для таго, каб стаць студэнтам філфака.

І яшчэ. Гэта ўжо датычыць выкладчыкаў вышэйшых навучальных устаноў. Мне даводзілася чытаць аб тым, як у Новасібірскім універсітэце загадзя клапатліва ідуць пошукі таленавітых матэматыкаў, тых, хто ў будучым здолеў бы папоўніць студэнцкую аўдыторыю. Выкладчыкі універсітэта выязджаюць у самыя аддаленыя школы, прысутнічаюць на ўроках, праглядаюць пісьмовыя работы. Для старшакласнікаў праводзяцца матэматычныя алімпіяды і віктарыны, конкурсы. А потым пераможцы іх пастаянна знаходзяцца ў полі зроку вучоных, да іх прыглядаюцца, з імі вядуць перапіску, і калі ёсць у гэтым неабходнасць — памагаюць потым паступіць ва універсітэт. Думаецца, што такія своеасаблівыя пошукі талентаў зусім не шкодзіла б пачаць і кафедрам літаратуры нашых педагагічных інстытутаў, і асабліва выкладчыкам філалагічнага факультэта БДУ.

Адным словам, любую магчымасць, якая б адкрывала дарогу сапраўды здольным, надзеленым усімі якасцямі, неабходнымі выкладчыку літаратуры, людзям, — любую такую магчымасць трэба знайсці і выкарыстаць. Вельмі ж прыкра бывае назіраць, калі чалавек, які не ўмее «адрозніць медзь ад золата» ў літаратуры, займае ў школе ролю выхавацеля і заканадаўцы літаратурных густаў.

...Я напісаў гэты артыкул напярэдадні жнівеньскіх нарад настаўнікаў. Хочацца, каб пытанні, закранутыя ў ім, паслужылі тэмай для роздуму, для зацікаўленай размовы настаўнікаў.

З КЛОПАТАМІ ПРА СЛУХАЧА

У Магілёўскай вобласці працуе звыш 60 народных універсітэтаў, якія наведвала ў мінулым навучальным годзе каля 11 тысяч слухачоў. У іх вучэбны план уключаліся цыклы лекцый па самых разнастайных галінах ведаў, але перавага аддавалася пытанням марксісцка-ленінскай эстэтыкі, літаратуры і мастацтва. Спашлёмся толькі на адзін прыклад. З 451 лекцыі, запланаванай на 1960—61 навучальны год (па 23 народных універсітэтах), 261 лекцыя была прысвечана развіццю тэатральнага і выяўленчага мастацтва ў нашай краіне і на Беларусі, творчасці савецкіх і зарубежных пісьменнікаў і кампазітараў.

У Магілёўскім гарадскім універсітэце эстэтычнага выхавання былі прачытаны лекцыі па Праграме КПСС і ролі эстэтыкі ў выхаванні нашага сучасніка. Акрамя таго, адбыліся сустрэчы з творчымі работнікамі кінастудыі «Беларусьфільм» і студыі хранікальна - дакументальных і навукова-папулярных фільмаў, абласнога драматычнага тэатра, Дзяржаўнага ансамбля танца БССР. Артысты Белдзяржфілармоніі правялі лекцыю-канцэрт на тэму: «Як слухаць і разумець музыку».

У кастрычніку 1960 года пачаў працаваць універсітэт культуры ў калгасе «Перамога» Бабруйскага раёна (старшыня савета універсітэта І. Кісін). Кожныя заняткі ва універсітэце ператвараліся ў сапраўднае свята культуры ў калгасе. Для слухачоў чыталіся лекцыі, праводзіліся канферэнцыі, наладжваліся выстаўкі рэпрадукцый карцін мастакоў, кніжныя базары, дэманстраваліся навукова-папулярныя і мастацкія фільмы. Паспяховай рабоце універсітэта культуры ў калгасе «Перамога» садзейнічае аматар літаратуры і мастацтва, старшыня сельгасарцелі Я. Шахоўскі.

Чатыры гады працуюць у нашай вобласці народныя універсітэты. Цяпер ужо можна гаварыць, што за гэты час палепшылася ў іх прапаганда літаратуры і мастацтва. Народныя універсітэты заваявалі шырокае прызнанне працоўных. Добрая традыцыя ўсталявалася ў рабоце нашых універсітэтаў. У пачатку кожнага новага навучальнага года слухачы абмяркоўваюць вучэбныя планы, уносяць свае прапановы і заўвагі. Савет універсітэта мастацкага выхавання Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, напрыклад, запытаў кожнага слухача, з якім відам мастацтва хацеў бы ён пазнаёміцца на занятках. 90 працэнтаў слухачоў пажадалі вывучаць творы класікаў рускага, савецкага і сусветнага музычнага мастацтва.

Ці ёсць у нас магчымасць праводзіць у народных універсітэтах кваліфікаваныя лекцыі, цікавыя тэматычныя вечары і дыспуты? Ці ўсё мы маем для добрай арганізацыі вучэбнага працэсу? На жаль, на гэтыя пытанні нельга адказаць станоўча. Безумоўна, магчымасцей для прапаганды літаратуры і мастацтва, скажам, у абласным цэнтры больш, чым у раённым, а ў раённым — больш, чым на вёсцы. А запатрабаванні ў слухачоў надзвычай вялікія, незалежна ад таго, дзе яны жывуць: у горадзе ці ў калгасе. Перад намі стаіць задача забяспечыць добрымі лектарамі з адпаведным музычным і мастацкім суправаджэннем іменна сельскія універсітэты культуры, якія працуюць у калгасах, саўгасах, на прамысловых прадпрыемствах.

Універсітэт мастацкага выхавання Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі размяшчаецца ў Горках. Колькі выдумкі і энергіі трэба прыкласці для таго, каб кожныя заняткі былі цікавымі. Каб задаволіць запатрабаванні слухачоў, савет універсітэта набываў грампласцінкі ў Маскве, Ленінградзе, Мінску; створана фанатэка, якая налічвае звыш 150 пласцінак з запісамі твораў класікаў музычнага мастацтва.

І тут трэба кінуць папрок і ў адрас творчых работнікаў. Нялёгка нам дамовіцца, каб у раёны выязджалі вядомыя дзеячы літаратуры і мастацтва Беларусі. Вельмі дрэнна памагаюць народным універсітэтам музычныя школы і вучылішчы. Напрыклад, многа скаргаў паступае на выкладчыкаў Магілёўскага музычнага вучылішча, якія не выступаюць перад масавай аўдыторыяй.

Перашкаджае рабоце універсітэтаў культуры і тое, што асобныя загадчыкі раённых аддзелаў культуры не забяспечваюць народныя універсітэты навукова-папулярнымі і мастацкімі кінафільмамі (па спісе, зацверджаным Міністэрствам культуры СССР), або патрабуюць завышаную аплату за дэманстрацыю фільмаў, гэта значыць кіруюцца чыста камерцыйнымі разлікамі.

На нашу думку, у кожным раённым цэнтры варта стварыць пункты пракату грамафонных пласцінак, рэпрадукцый карцін вядомых мастакоў, запісаў лекцый або музычных твораў на магнітафоннай стужцы. Тут жа можна было б мець для пракату магнітафоны. Падобныя пункты пракату можна стварыць і пры абласных цэнтрах. Гэта значна аблегчыла б работу сельскіх універсітэтаў культуры.

У новым навучальным годзе творчым калектывам Мінска варта было б скласці план выезду ў сельскія універсітэты. У адпаведнасці з гэтымі планамі можна каардынаваць пасылку лектараў з абласных цэнтраў.

Цяпер розныя выдавецтвы краіны выдаюць нямала кніг і брашур па пытаннях літаратуры і мастацтва, прызначаных для слухачоў народных універсітэтаў. Трэба, каб гэтая літаратура мелася ў кожнай сельскай, школьнай і ведамаснай бібліятэцы.

Вялікую дапамогу народным універсітэтам могуць аказаць работнікі бібліятэк. Іх абавязак складаць для слухачоў спісы рэкамендацыйнай літаратуры, арганізоўваць выстаўкі кніг да кожнай лекцыі, падбіраць рэпрадукцыі карцін з часопісаў, і г .д. Бібліятэкары ж могуць памагчы правесці канферэнцыю, дыспут і г. д.

У кожнай вобласці ёсць ужо больш або менш пастаянны састаў лектараў, якія выступаюць у народных універсітэтах. Трэба хоць бы раз у квартал праводзіць абласныя семінары лектараў, запрашаць на іх для чытання лекцый вядомых дзеячоў літаратуры і мастацтва.

У нас яшчэ надзвычай слаба абагульняецца і распаўсюджваецца лепшы вопыт прапаганды літаратуры і мастацтва ў народных універсітэтах. За гэтую справу павінна ўзяцца рэспубліканскае Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў.

Народныя універсітэты — адна з форм самадзейных культурных арганізацый, мэта якіх памагчы савецкім людзям авалодаць скарбамі культуры. Будзем жа імкнуцца да таго, каб кожны універсітэт усім зместам сваёй работы апраўдваў спадзяванні сваіх слухачоў, усіх тых, хто хоча павышаць свае веды, пашыраць свой культурны кругагляд.

Я. КРАЎЧЫНСКІ,
рэферэнт праўлення Магілёўскага абласнога аддзялення Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў.

Багацце ўражанняў

«Вілай Эдзіт» — спектаклем пра родны горад — закончыў 19 жніўня гастролі ў Мінску Калінінградскі абласны драматычны тэатр.

Беларускага гледача звязвае з калінінградскімі акцёрамі даўняя дружба. У 1952 годзе тэатр гастраліраваў у Бабруйску і Магілёве, у 1954 — у Бабруйску, Магілёве і Гомелі, у 1957 — у Гомелі і Мінску. Тэатральная трупа расла, мяняўся яе склад, але пра гастролі па Беларусі тут заўсёды захоўвалася добрая памяць.

— Сакрэт просты, — гаворыць у гутарцы з намі дырэктар тэатра Андрэй Дзям'янавіч Зулуматаў. — Мы сустракалі ў вашай рэспубліцы самы цёплы, самы сяброўскі прыём і, у сваю чаргу, да кожнай паездкі рыхтаваліся як да вялікага экзамену.

— Ужо калі ўжылі вы гэтае слова, як вытрыманы экзамен сёлета?

— Цяжка даваць ацэнку ўласнай працы, але самы аб'ектыўны суддзя, як кажуць, глядач. Мяркуйце самі: мы далі 149 спектакляў і ўсе прайшлі з аншлагамі. Фінансавы план выканан на 120 працэнтаў. Але справа, вядома, не толькі ў гэтым. Галоўны вынік нашай паездкі — творчае ўзбагачэнне, знаёмства з новым гледачом, праверка пошукаў. Мы рады, што жыхары Мінска, Гомеля, Віцебска ацанілі такія нашы спектаклі, як «Ленінградскі праспект», «Кухарка замужам», «Небяспечней за ворага», «Месячная саната», «Небяспечны ўзрост». Усё гэта — спектаклі аб сучасніках, а сучасны рэпертуар, як вядома, пробны камень для кожнага тэатра.

Андрэй Дзям'янавіч расказвае далей пра сустрэчы, што адбыліся ў калінінградцаў з рабочымі віцебскіх фабрык «КІМ» і «Сцяг індустрыялізацыі», пра выязныя спектаклі. У Віцебскай вобласці дадзена 33 такіх спектаклі, у Гомельскай і Мінскай абласцях — 35. Абслужана звыш 20 тысяч жыхароў сельскіх раёнаў.

Тэатр выязджае з рэспублікі ўзбагачаным не толькі добрымі ўражаннямі. Прынята да пастаноўкі п'еса беларускага драматурга А. Маўзона «Пад адным небам». Ужо ў снежні яе ўбачаць калінінградскія гледачы.

Наша гутарка адбылася 18 жніўня, а днём пазней калінінградцам ва ўрачыстай абстаноўцы ўручылі Ганаровую грамату Міністэрства культуры БССР, адрас Мінскага гаркома КПБ і гарадскога Савета дэпутатаў працоўных.

...Эмблема з марскімі хвалямі знікае з нашых тэатральных афіш. Да новых сустрэч, артысты прыморскага горада!

М. БАРЫСАЎ.

У КОЖНЫМ КАЛГАСЕ

— У кожным калгасе Старобінскага раёна ёсць самадзейны калектыў, — расказвае загадчык аддзела культуры Уладзімір Кобрын. — Работнікі раённага Дома культуры і выкладчыкі музычнай школы аказваюць шэфскую дапамогу самадзейным танцорам і ўдзельнікам харавых гурткоў.

Добры харавы калектыў ёсць у вёсцы Ананчыцы (калгас імя Дзяржынскага). Тут падрыхтавана цікавая канцэртная праграма «У гэтыя дні». На мясцовым матэрыяле калгасныя артысты склалі вясёлыя частушкі, сцэнічны жарт, падрыхтавалі выступленне чытальнікаў. Кіруюць гэтым цікавым творчым калектывам настаўніцы Міхневіч і Мінюковіч і брыгадзір будаўнічай брыгады калгаса Круковіч.

Хор калгаса «Запаветы Ільіча» Старобінскага раёна адзначыў сёлета сваё дзесяцігоддзе. Душою хору з'яўляецца загадчыца сельскага клуба Пелагея Максімовіч. Яна сама любіць спяваць і ахвотна збірае калгасную моладзь на рэпетыцыі.

У вёсцы Язавінь (саўгас «Свабода») ёсць клуб. Ім загадвае на грамадскіх асновах Антон Тычына. Па яго ініцыятыве нядаўна створан харавы калектыў, якім кіруе настаўніца Тамара Тычына.

Знаёмцеся — палачане!

А вось гэтага машыніста крана нам ніхто не адрэкамендоўваў спецыяльна, не характарызаваў загадзя. Прызнацца, здымак зроблены раней, чым мы пачулі прозвішча Івана Мраўчынскага, хоць па ўсіх законах журналісцкага этыкету так рабіць нельга. Магло здарыцца, што эфектная поза, якая спакусіла фотакарэспандэнта, зусім не адпавядае характару чалавека, і нават проста не пасуюць «лічбы яго вытворчых паказчыкаў». Але Іван нас не падвёў. У яго цікавая працоўная біяграфія, ён працаваў на Данбасе, у Казахстане, і пасля службы ў арміі прыехаў сюды, у Полацк, «прывабілі маштабы будоўлі».

Што датычыць «вытворчых паказчыкаў» Івана Мраўчынскага, дык лепш за ўсё аб іх скажа той факт, што здымак гэты ў газеце з'явіўся...

І яшчэ пазнаёмцеся: Вера Магдзер і Нэля Марозава, ткачыхі з другога Полацкага індустрыяльнага гіганта, завода шкловалакна. Вера зусім нядаўна працуе на заводзе. І яе жыццё, яе біяграфія — гэта заўтрашні дзень Полацка. А вось Нэля Марозава — гэта ўжо «малады ветэран маладога завода». Ох, і цяжкая ж гэта задача аб такіх людзях, як Нэля, гаварыць у жанры самых кароткіх газетных форм! Асабліва, калі не вельмі хочаш карыстацца эпітэтамі; нават тымі, якімі шчодра суправаджалі наша знаёмства з Марозавай на заводзе — разумная, справядлівая, энергічная, адным словам, выдатны чалавек і выдатная працаўніца. Але ж ці не заменіць усе гэтыя эпітэты адна дэталь з жыцця дружнага цэха дзяўчат-уточніц. Нэля працавала ў пары з другой уточніцай. Усё — і поспехі і «брак, калі здараўся», дзялілі на дзвюх. І заробак таксама. Зараблялі па 130—140 рублёў у месяц. Пачалі зайздросціць астатнія дзяўчаты.

— Мы ж можам усе так працаваць.. — адказвала ім Нэля.

— Хіба ж ты згодзішся, ты ж страціш на гэтым...

— І сапраўды страціла рублёў 20—30, — смяецца цяпер Нэля, — але затое мы цяпер працуем комплексна, і што б ні здарылася, ніводзін станок не прастойвае.

Вельмі б хацелася параіць тым, хто шукае сапраўдныя рысы камуністычнага ў нашым жыцці, пабыць на заводзе шкловалакна. Пазнаёміцца з Нэляй Марозавай, з ткачыхай Лідзіяй Канстанцінаўнай Камендантавай (які гэта багаты ўнутраным зместам чалавек!), пазнаёміцца з усімі астатнімі ветлівымі і сціплымі працаўнікамі завода шкловалакна, дарэчы, передавога ў сваёй галіне прадпрыемства на ўвесь Савецкі Саюз.

ПРАМЕННІ ДРУЖБЫ

З розных канцоў свету прыходзяць гэтыя пісьмы ў Мінск. Інданезія і Францыя, Аўстралія і Швецыя, Італія і Польшча, — немагчыма пералічыць усе шырыні, дзе цікавяцца нашым жыццём.

Але няхай пісьмы самі раскажуць пра сябе.

...У кутку глянцавітага аркуша паперы штамп: «Таварыства Францыя — СССР. Аддзяленне ў Туркуэне».

«Дарагія сябры!

У нас з поспехам прайшла выстаўка, дзе дэманстраваліся фотанарысы пра жыццё рабочых Аршанскага ільнокамбіната, пра аднаўленне разбуранага вайной Мінска і пра Ваш тэатр оперы і балета. Усё гэта цудоўна!

Каб даць наведвальнікам больш поўнае ўяўленне аб тым, што яны бачаць, мы запісалі расказ пра жыццё тэкстыльшчыкаў Оршы на магнітафонную плёнку. Жыхары Туркуэна, сярод якіх многа рабочых шарсцяных прадпрыемстваў, па праву ацанілі ўмовы жыцця і працы рабочых Аршанскага ільнокамбіната. Яны прасілі перадаць беларускім тэкстыльшчыкам шчырае прывітанне.

Прысланы Вамі цудоўны альбом беларускага жывапісу навёў нас на думку арганізаваць пазней выстаўку савецкага выяўленчага мастацтва.

Усяго добрага, таварышы! Сакратар аддзялення Таварыства «Францыя — СССР» у Туркуэне Дзюбуа».

Невялікае пісьмо... Але як многа гаворыць яно сэрцу. Можа, на Аршанскім ільнокамбінаце ўжо забылі пра той дзень, калі фатограф хадзіў па цэхах, заходзіў у новыя дамы, у клуб, у дзіцячыя яслі, у паліклініку, здымаў жыццё рабочых. Здаецца, няма ў гэтым жыцці нічога незвычайнага. Але вось невялікі аркуш паперы, прывітанне ад рабочых з далёкай Францыі, і яно зноў прадстае перад намі «буйным планам», ва ўсёй сваёй непаўторнай прыгажосці.

Яшчэ два пісьмы. Італьянскі паэт з Анконы Альдо Северыні дзякуе за нізку вершаў, што была надрукавана ў «Звяздзе». Ён паведамляе, што атрымаў беларускія кнігі і часопісы і падрыхтаваў пераклад некаторых вершаў Максіма Танка. У бліжэйшы час яны будуць змешчаны ў італьянскім друку. «Дасылайце больш кніг і часопісаў, ілюстрацыйны матэрыял пра Ваша жыццё», — просіць замежны пісьменнік. З гэтымі радкамі пераклікаецца паведамленне з далёкага Стакгольма. Піша сакратар інфармацыйнага аддзела Таварыства «Швецыя — СССР» Странд. У свой час, па просьбе шведскіх сяброў, туды былі пасланы грампласцінкі з музыкай беларускіх кампазітараў. «Пласцінкі па свайму зместу і якасці — першакласныя, — паведамляе пан Странд. — Яны будуць выкарыстаны на сходах, у школах, у клубах і прынясуць вялікую карысць нашай рабоце па інфармацыі аб Савецкім Саюзе і, у прыватнасці, аб Беларускай ССР».

За межы рэспублікі, за межы роднай краіны усё шырэй крочыць беларускае мастацтва, беларуская літаратура. Нашы вершы чытаюць у Італіі, наша музыка гучыць у Швецыі. Гэта добра! Няхай яны паслужаць справе ўмацавання дружбы паміж народамі, устанаўленню ўзаемаразумення, няхай пашыраюцца нашы культурныя сувязі з народамі ўсёй зямлі.

У якасці пасланцоў дружбы выступаюць за межамі нашай краіны беларускія дзеячы культуры. На працягу 45 дзён гастраліравала па Польшчы група беларускіх артыстаў у складзе Т. Ніжнікавай, Л. Бражніка, В. Крыкавай і інш. Беларускія мастакі выступалі на Міжнародным кірмашы ў Познані, перад рабочымі, у часцях Польскага войска, на вечарах, якімі братняя краіна адзначыла 80-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы. Вось якое пісьмо прыйшло з Польшчы пасля заканчэння гастроляў:

«Дзякуючы высокаму выканаўчаму майстэрству, усе выступленні беларускіх артыстаў вельмі цёпла прымаліся польскімі гледачамі, а многія заканчваліся сапраўднымі маніфестацыямі ў гонар дружбы нашых народаў. Беларускія артысты ўнеслі ў работу па ўмацаванню культурнага супрацоўніцтва паміж СССР і Польскай Народнай Рэспублікай вялікі ўклад».

У гэтыя дні ў Мінску працавала выстаўка прамысловых тавараў Польскай Народнай Рэспублікі, а беларускія гледачы апладзіравалі польскім артыстам, якія прыязджалі да нас на гастролі. Мова фактаў і мова мастацтва — самыя яскравыя, яны раскрываюць сэрцы і прымушаюць іх біцца мацней.

У пачатку нашага «агляду пісьмаў» мы назвалі Інданезію. Далёка ад Мінска да «краіны тысячы астравоў», але і там людзі жадаюць бліжэй пазнаёміцца з нашым жыццём, чытаць нашыя выданні, нават вывучаць беларускую мову. Усё, што звязана з Савецкай краінай, з яе пераможнай барацьбой за мір дарагое мільёнам людзей ва ўсім свеце. Аб гэтым яшчэ раз сведчаць паштоўкі інданезійскіх студэнтаў і навучэнцаў.

«Паважаныя паны!

Я даведаўся аб прагрэсе, якога дасягнула Ваша гераічная нацыя. Таму я вельмі хачу вывучаць Вашу мову і Вашы поспехі.

Калі ласка, памажыце атрымаць наступныя кнігі: 1) слоўнік Вашай мовы, 2) кнігі аб прагрэсе Вашай краіны ў галіне асваення космасу, 3) кнігі па гісторыі Вашай рэспублікі, 4) фота касманаўтаў, 5) партрэт прэм'ер-міністра СССР.

Загадзя Вам удзячны.

Сухадзі».

«Вельмі прашу Вас выслаць праспект з відамі Мінска і Беларусі. Акрамя гэтага я жадаю, калі магчыма, быць пастаянным падпісчыкам Вашых выданняў.

Р. Соэнар'ё».

«У сувязі з тым, што мы яшчэ недастаткова вопытныя інданезійскія навучэнцы, якія імкнуцца паглыбіць свае веды, мы накіроўваем Вам пісьмо з тым, каб узмацніць вузы дружбы паміж Вашай краінай і Інданезіяй.

Просім Вас даслаць розныя відавыя паштоўкі і часопісы, якія выдаюцца ў Вашай рэспубліцы.

Пакуль што ўсё. Няхай Ваша краіна творыць свае велічныя справы!

Субекці».

І апошняе пісьмо. Яно з Новага Паўднёвага Уэлса ў Аўстраліі. Стрыманы стыль эсквайра Рональда Н. Кола вельмі адрозніваецца ад стылю непасрэдных інданезійскіх навучэнцаў. Але і ім, як бачна, кіравалі добрыя пачуцці.

«Я вельмі жадаў бы,— піша аўстралійскі землеўласнік, — палепшыць свае ўяўленні аб Вашай краіне і таму быў бы вельмі ўдзячны, калі б Вы здолелі накіраваць мне розныя дакументы, брашуры, здымкі, якія адлюстроўваюць аспекты жыцця Вашай рэспублікі ў галіне культуры, эканомікі і працы яе людзей. Шчыра Ваш — Р. Н. Кол».

Што ж, нашы сэрцы адкрыты для шчырых людзей. Мы рады ўсім, хто праз туман ядавітай імперыялістычнай прапаганды цягнецца да нас, да свята і сонца нашай праўды...

...Стос пісьмаў на стале. Можна графічна ўявіць сабе шлях, які яны прайшлі. Сотні ніцяў адразу пацягнуцца па карце ў адну кропку. Але можна ўявіць сабе гэта і інакш. Як ад маяка, разыходзяцца ва ўсе бакі прамені і дасягаюць яны самых далёкіх куткоў зямлі!

М. КОЎСКІ.

ВЕТЭРАН САМАДЗЕЙНАЙ СЦЭНЫ

У адным з пакояў клуба Добрушскага папяровага камбіната ідуць чарговыя заняткі. За сталом — самадзейныя артысты чытаюць п'есу А. Сафронава «Кухарка замужам». Побач з імі сядзіць пажылая жанчына, уважліва слухае, нешта запісваючы ў сшытку. Гэта — Алена Канстанцінаўна Навадворская.

Самадзейным калектывам на камбінаце Алена Канстанцінаўна нязменна кіруе больш 15 год. За гэты час яна паставіла многія творы савецкай і класічнай драматургіі.

З любоўю расказвае Алена Канстанцінаўна пра сваіх самадзейных артыстаў, у некаторых з іх ужо немалы стаж. Тут пенсіянеры Барыс Аляксандравіч Субоцкі і Яўгенія Пятроўна Карпусь, рабочыя папяровага камбіната Сяргей Шаблоўскі, Роберт Буякоў, Аляксандр Шабалін, настаўніцы Людміла і Марыя Мельнікавы, работнік райкома камсамола Вера Свірыдава і многія іншыя. Усяго ў калектыве займаецца 28 чалавек.

Драмгурткоўцы часта выязджаюць у калгасы раёна. Нядаўна ў заводскім клубе, у калгасах «Рассвет» і «Новы шлях» была паказана новая работа самадзейных артыстаў — п'еса В. Салаўёва «Небяспечная прафесія».

А нядаўна да Алены Канстанцінаўны прыйшлі ўсе гурткоўцы, каб павіншаваць свайго любімага кіраўніка з 60-годдзем з дня нараджэння. Амаль сорак год свайго жыцця прысвяціла яна самадзейнаму мастацтву.

А. МЕЛЬНІКАЎ.

Знаёмцеся — палачане!

Полацк... Яго людзі — новае яго аблічча. Расказам аб іх можна так захапіцца, што выйдзеш за межы газетнай плошчы. Але ўсё-такі шкада развітацца з адным параўнаннем, якое нарадзілася ў дні, калі мы з фотаапаратам і блакнотам хадзілі па вуліцах горада-юбіляра. Кажуць, што сівыя пасмы робяць чалавека з маладым тварам неяк асабліва сімпатычным, надаюць адценне высакароднасці. Да горада, асабліва Полацка, гэтае параўнанне таксама стасуецца.

Малады твар горада — яго новабудоўлі, яго жылыя кварталы, плошчы, скверы. Добра, калі ў чалавека з сівыміваласамі — жывыя, вясёлыя, задорныя вочы. Вочы Полацка — яго Нафтабуд. А вочы Нафтабуда такія ж бадзёрыя і ясныя, як вось у гэтага маладога мантажніка Анатоля Маслоўскага.

Ахвотна знаёмім вас і з «мэрам» Полацка Наталляй Аляксандраўнай Кляпацкай. Мы засталі яе якраз у той момант, калі...

— Алё! Ленінград? Манетны двор? Гаворыць Полацк. Як там нашы юбілейныя памятныя значкі? Гатовы? Высылайце, калі ласка. І прыязджайце на свята ў госці.

... Горад у дні свайго юбілею гасцінна прымаў многіх людзей, якія звязаны з Полацкам працоўнай славай і гісторыяй. Сёння гаспадары новага і 1100-годовага горада прадаўжаюць гэтую славу, запісваюць у гісторыю сучасныя старонкі.

Фота С. АНАНКІ.
тэкст А. УЛАДЗІМІРАВАЙ.

СТАРОНКІ ГІСТОРЫІ МАСТАЦТВА

ТЭАТРАЛЬНАЕ МІНУЛАЕ ВІЦЕБСКА

У старажытным горадзе Віцебску, праз які калісьці праходзіў гандлёвы шлях з «вараг у грэкі», тэатр рэдка пускаў свае карэнні. Толькі лаўцы душ — езуіты ў канцы XVII— пачатку XVIII стагоддзяў шырока карысталіся тут школьным тэатрам для прапаганды каталіцызму ды яшчэ рэдкія польскія трупы ў пачатку XIX стагоддзя час ад часу наведвалі горад.

Віцебск быў уз'яднаны з рускімі землямі яшчэ ў 1772 годзе, г. зн. адразу пасля першага падзелу Рэчы Паспалітай. Пастаяннага рускага тэатра горад не меў. Гэта можна вытлумачыць не толькі аднаснай аддаленасцю яго ад буйных цэнтраў Расіі, але і інертнасцю мясцовых улад.

Прадстаўленні труп, якія прыязджалі сюды, праходзілі ў невялікім памяшканні ў раёне Замкавай гары, а часам і проста ў нанятых непрыстасаваных будынках. Аб тым, якія пакуты даводзілася цярпець на спектаклях артыстам і гледачам, красамоўна расказвае сучаснік, нейкі Ф. Кладніцкі ў часопісе «Репертуар и Пантеон»: «Вандроўныя акцёры, якія часам наведвалі нас, па неабходнасці павінны былі выбіраць прытулкам муз якія-небудзь цесныя, халодныя, цвілыя, са скразнякамі хлявы і там рабіць наспех усё патрэбнае для прадстаўленняў. І ў гэтым храме мастацтваў няшчасныя жрацы яго, скаваныя адусюль нязручнасцю, бедныя на сродкі, частавалі публіку тым толькі, што ім было пад сілу і што адпавядала іх вельмі абмежаваным магчымасцям і цеснаму сцэнічнаму памяшканню. Таму прадстаўленні іх абмяжоўваліся толькі нікчэмнымі фарсамі і жартамі-вадэвілямі, і тыя ў адносінах абстаноўкі, касцюмаў і таленту саміх удзельнікаў ледзь былі сцерпныя».

У пачатку 30-х гадоў XIX стагоддзя жыхарам горада было не да прадстаўленняў. У Беларусі ўспыхнула страшэнная эпідэмія халеры, якая забрала толькі за 1831 год на Віцебшчыне больш 20 тысяч чалавек.

І толькі ў сярэдзіне 40-х гадоў XIX стагоддзя, пасля таго як генерал-лейтэнант князь А. М. Галіцын стаў генерал-губернатарам смаленскім, віцебскім і магілёўскім са сваёй штаб-кватэрай у Віцебску, тэатральнае жыццё ў горадзе забруіла. І гэта здарылася не толькі таму, што горад стаў губеранскім цэнтрам, які вабіў да сябе позіркі навакольных дваран, але і таму, што састарэлы князь імкнуўся забаўляць сваю маладую жонку, заўзятую «тэатралку». Ён наладжвае для яе «дамашні тэатр» у генерал-губернатарскім доме, а ў горадзе даручае архітэктару Чарвінскаму пабудаваць «тэатральную залу» (пад яе быў рэканструяваны вялікі дом побач з былой мужчынскай гімназіяй) і запрашае з Вільні трупу былога дырэктара балета варшаўскіх тэатраў — Морыса Піона.

23 снежня 1845 года ў прысутнасці мясцовага «вышэйшага свету» адбылося ўрачыстае адкрыццё тэатра. Былі паказаны: камедыя на рускай мове «Тарэза», камедыя-вадэвіль «Індыяна і Шарлемань» — на французскай мове і ў заключэнне — балет «Апалон і дзевяць муз» — твор самога Морыса Піона.

Склад трупы быў вельмі своеасаблівы. Апроч братоў Морыса, Уладзіслава і Адольфа Піонаў, мужа і жонкі Кос і пані Царавай (асноўны склад), сюды ўваходзілі прыгонныя сяляне і артысты, запрошаныя са «сталіц». Іншымі словамі, тэатр Морыса Піона быў тыповым узорам «прыватнай» трупы ў Расіі першай палавіны XIX стагоддзя.

Артыстам плацілі да 60 рублёў у месяц. Але, як пісаў Н. Я. Нікіфароўскі: «...для больш надзейнага забеспячэння артыстаў, ім прадастаўляліся месцы канцылярыстаў; а калі хто не мог спраўляцца са службовымі абавязкамі, дык з артыста даволі было і таго, калі ён умеў падшываць паперу да паперы. Галоўнае—ён павінен быў сваёй ігрою дагаджаць густу і патрэбам мецэнатаў, як і публікі, істотна ведацца з рэпетыцыямі і працаю на сцэне, хорах, эстрадзе». («Старонкі з нядаўняй старыны горада Віцебска», 1899 г.).

Самым прыкметным у рэпертуары тэатра Морыса Піона былі, несумненна, балеты. Выдатны танцаўшчык, М. Піон быў адным з найталенавіцейшых балетмайстраў Еўропы.

Цяпер праз супастаўленні многіх дакументаў удалося высветліць балетны рэпертуар трупы. Тут ставіліся: «Антыкварыус, або Баль у касцюмах», «Мімілья, або Шчырыйцы», «Дзве статуі», «Тэатраманія, ці Штукарствы кахання», «Швейцарская малочніца», «Заручыны», «Вяселле ў Айцове», «Чароўная флейта». Усе гэтыя «чароўныя», «анакрэантычныя» і «кракаўскія» балеты былі па сутнасці дывертысментамі, дзе ў асноўнае, даволі нескладанае па сюжэту дзеянне ўстаўляліся асобныя нумары: народныя танцы, класічныя па, куплеты, «жывыя карціны» і г. д. Апроч балетаў у рэпертуары тэатра было нямала камедый і вадэвіляў, якія іграліся на рускай, польскай і французскай мовах.

У тэатры Морыса Піона ўсё насіла характар пышнага і эфектнага відовішча, закліканага здзіўляць і захапляць мясцовага саноўнага гледача.

Вялікае месца ў тэатральным жыцці горада займаў аркестр скрыпача Г. П. Ягемана (Ягнова). Аркестр суправаджаў спектаклі, іграў на балях у палацы Галіцына і на вяселлях абываценяў, а па нядзелях выконваў розныя музычныя п'есы для забавы публікі, што гуляла на бульвары.

Урад і мясцовыя ўлады імкнуліся ў Паўночна-Заходнім краі ствараць стацыянарныя рускія тэатры, якія, на іх думку, павінны былі садзейнічаць насаджэнню вернападданіцкіх думак, а таксама барацьбе з «польскай нядобранадзейнасцю».

Відавочна, таму ў хуткім часе тэатр Піона скончыў сваё існаванне.

Да нашага часу дайшла сакрэтная справа «Аб наладжанні пастаяннага тэатра ў г. Віцебску». Князь Галіцын пісаў віцебскаму грамадзянскаму губернатару:

«З прычыны адносіны да мяне пана Міністра Унутраных спраў адносна ўвядзення на тэатры ў г. Віцебску прадстаўленняў рускіх п'ес, я паведамляю Льву Аляксеевічу Пяроўскаму маю думку, што гэтакую меру знаходжу і я са свайго боку карыснай; але паколькі ў Віцебску няма пастаянных тэатральных труп, а прадстаўленні даюцца прыязджаючымі сюды з суседніх з Польшчаю губерняў, акцёрамі, якія іграюць адны польскія п'есы, ад таго, што мала ведаюць рускую мову і не могуць выконваць на ёй з належным поспехам прадстаўленняў, дык таму і меркаваў бы я, для распаўсюджання паміж жыхарамі тутэйшай Губерні рускай мовы, арганізаваць у Віцебску пастаянны Рускі Гарадскі тэатр па прыкладу Кіеўскага і Віленскага з прызначэннем патрэбнай на падтрыманне яго сумы, з-за недахопу мясцовых гарадскіх даходаў, ад Урада».

Віцебскі грамадзянскі губернатар неўзабаве выдзеліў на стварэнне тэатра трэцюю частку даходаў горада з «агульнага земскага збору». Але сфарміраваць пастаянную рускую трупу не ўдалося. Акцёры з Расіі з неахвотаю наведвалі ў першай палавіне XIX стагоддзя правінцыяльныя гарады Паўночна-Заходняга краю, шлях да якіх быў цяжкі і далёкі.

Давялося гарадскім уладам зноў мець справу з перасоўнымі польскімі трупамі. Але памятаючы прадпісанне міністра ўнутраных спраў Пяроўскага, губеранская адміністрацыя рассылае гараднічым павятовых гарадоў загады, якія прадпісвалі паведамляць: якія трупы польскіх артыстаў працягваюць гастраліраваць у павеце, з якім рэпертуарам, а таксама паведамляць начальству аб добранадзейнасці антрэпрэнёраў.

Напалоханы рэвалюцыйнымі выступленнямі ў краі, хваляваннямі сялян, царскі ўрад спрабаваў любымі сродкамі прадухіляць антыўрадавыя дэманстрацыі. Таму ў 1848 годзе генерал-губернатарам было строга прадпісана гараднічым сачыць за «...захаваннем цішыні і спакою ў час тэатральных прадстаўленняў і народных гулянняў», што, як сведчаць аб тым шматлікія архіўныя дакументы, няўхільна выконвалася як у павятовых гарадах, так і ў самім Віцебску.

У Віцебску, як і ў іншых губеранскіх гарадах, шырока наладжваліся «высакародныя спектаклі». Многія з іх арганізоўвала ў генерал-губернатарскім палацы княгіня Соф'я Пятроўна Галіцына і сама ўдзельнічала ў іх. Але ў далейшым, пасля таго як быў пабудаваны за горадам «ваксал» у парку «Тывалі», а ў самім горадзе адкрыліся «Высакародны клуб» (1858 г.) і «Дваранскі сход», спектаклі пачалі наладжвацца ў іх памяшканнях так званым «таварыствам аматараў».

Заезджыя трупы пачалі наведваць горад усё радзей і радзей. Па архіўных дадзеных, у 1853 годзе Віцебск наведала трупа Клакоцкага з Коўна, а ў лістападзе гэтага ж года тэатр быў арандаваны артыстамі пад кіраўніцтвам Аберскага. І толькі праз шэсць гадоў горад наведала новая трупа артыстаў — пад дырэкцыяй Лютомскага, які зняў на некалькі сезонаў гарадскі тэатр.

Не раз горад наведвалі з канцэртамі вядомыя музыканты: віяланчаліст Самуіл Касоўскі, стваральнік Варшаўскай кансерваторыі Контскі, былыя прыгонныя музыканты браты Мяшковы і інш. Пра апошніх адзін з сучаснікаў пісаў у «Витебских губернских ведомостях»: «Асабліва вялікае спачуванне ў нашых дылетантаў знаходзілі два браты Мяшковы, вучні славутага Сервэ, з якіх адзін іграе на віяланчэлі, а другі на скрыпцы. Ігрою сваёю яны зрабіліся вядомымі ў многіх сталіцах Еўропы і тутэйшую публіку прывялі ў захапленне».

Прадстаўленні даваліся як у тэатральных залах, так і ў прыватных памяшканнях, такіх, як дом старшыні казённай палаты Г. П. Мацюшына. Гэтую залу асабліва часта выкарыстоўвалі «высакародныя аматары». Цікава, што канцэрты выконваліся не толькі з дабрачыннай мэтай падтрымання сірот і беднякоў, а і ў карысць... царкоўнікаў. Так, у 1859 годзе быў дадзены канцэрт аматарамі, грошы ад якога цалкам былі аддадзены Антоніеўскаму рымска-каталіцкаму касцёлу.

Апошнія паведамленні аб тэатральных спектаклях прафесіянальных труп у горадзе адносяцца да 1861 года. Гэта былі прадстаўленні тэатра Л. і С. Слабодзінскіх.

У 1862—1863 гадах у горадзе стыхійна ўзнікалі маніфестацыі супраць царскага ўрада, арганізоўваліся атрады паўстанцаў. Па ўсёй губерні было ўведзена ваеннае становішча. Зразумела, што ў такіх умовах тэатр нармальна функцыяніраваць не мог. І толькі ў 70-х гадах XIX стагоддзя ў Віцебску зноў паяўляюцца вандроўныя трупы прыватных антрэпрыз з Расіі.

Г. БАРЫШАЎ,
кандыдат мастацтвазнаўства.

ФАРБЫ ГУКАЎ

Па рашэнню Сусветнага Савета Міру заўтра ва ўсіх краінах будзе шырока адзначацца стагоддзе з дня нараджэння французскага кампазітара Клода Дэбюсі. Артыкул Г. Шнеерсона расказвае аб творчасці гэтага выдатнага мастака.

Клод Ашыль Дэбюсі — геніяльны кампазітар, смелы мастак-наватар, творчыя пошукі якога вызначылі новы этап у развіцці французскага і сусветнага музычнага мастацтва. Росквіт творчасці Дэбюсі прыпаў на вельмі складаны і бурны перыяд у развіцці французскага мастацтва і літаратуры, звязаны з мастацкімі плынямі сімвалізму і імпрэсіянізму. Пры жыцці Клод Дэбюсі вытрымаў нямала сутычак з прадстаўнікамі акадэмічнай французскай школы, вёў нястомную барацьбу супраць музычных кансерватараў, якія бачылі ў яго пошуках новых шляхоў у музыцы пагрозу самім асновам музычнага мастацтва.

Кампазітар памёр у цяжкія для Францыі дні — 25 сакавіка 1918 года. Толькі нямногія музыканты, бліжэйшыя сябры кампазітара і прыхільнікі яго таленту здолелі ацаніць тады ўсё значэнне гэтай страты для Францыі.

Сёння чалавецтва ў поўнай меры аддае належнае вялікаму і шчыраму мастаку, які раскрыў з такой сілай і пераканальнай яснасцю грані французскага нацыянальнага музычнага мастацтва.

Дэбюсі — глыбока нацыянальны мастак, творчыя карэнні якога ідуць ва ўрадлівую глебу народнай музычнай культуры Францыі, што дала свету цэлую плеяду вялікіх кампазітараў-паліфаністаў.

Генію Дэбюсі Францыя абавязана тым, што французская музыка ў XX стагоддзі выйшла на адно з самых перадавых месц у музычнай культуры сучаснага Захаду, распаўсюдзіўшы свой уплыў на творчасць кампазітараў многіх краін. Сваёй творчасцю французскі кампазітар садзейнічаў адраджэнню нацыянальных традыцый, але зусім не адмаўляўся ад абмену духоўнымі каштоўнасцямі з народамі свету. Вядомыя яго словы: «Я добра знаёмы з тэорыяй свабоднага абмену ў мастацтве і ведаю, да якіх каштоўных вынікаў яна прывяла».

Важную ролю ў станаўленні музычнага мыслення Дэбюсі, апроч французскіх крыніц, адыграла захапленне найбагацейшым фальклорам Іспаніі, яркія ўражанні ад музычна-танцавальнага мастацтва народаў Кітая, Японіі, Інданезіі...

Але асаблівае месца ў сэрцы Дэбюсі займала любоў да рускай музыкі, да творчасці геніяльных кампазітараў «магутнай кучкі» — Мусаргскага, Балакірава, Барадзіна, Рымскага-Корсакава. Сувязь з музычнай культурай Расіі пачалася ў тыя далёкія часы, калі семнаццацігадовы студэнт Парыжскай кансерваторыі прыехаў у Маскву і заняў сціплую пасаду хатняга піяніста і настаўніка музыкі дзяцей багатай рускай мецэнаткі Н. фон Мек. У Маскве юны Дэбюсі ўпершыню пачуў творы Мусаргскага, Барадзіна, Чайкоўскага, палюбіў спевы цыганоў і з захапленнем услухоўваўся ў гучанне рускіх народных песень.

У час другой сваёй паездкі ў Расію ў 1881 годзе, таксама па запрашэнню сям'і фон Мек, Дэбюсі яшчэ бліжэй пазнаёміўся з творамі кампазітараў «магутнай кучкі». У іх музыцы французскі кампазітар вельмі чула ўспрыняў узоры сапраўды наватарскага мастацтва, вытокі якога ляжаць у найбагацейшай народнай традыцыі. Вельмі правільна з гэтага поваду зазначыў французскі пісьменнік Жан Катала, «тое, што было найбольш **рускім** у Мусаргскім, здавалася Дэбюсі найбольш **французскім** у яго ўласным сэрцы». Так адбылося свайго роду «братанне» новых — рускай і французскай школ, якое дало выдатны плён перш за ўсё ў творчасці Дэбюсі і яго малодшага сучасніка Марыса Равеля.

Мы называем Дэбюсі смелым наватарам, які аказаў вялізарны, адчувальны па сённяшні дзень уплыў на ўвесь ход развіцця сучаснай музыкі. У чым жа гэта наватарства?

Дэбюсі быў першым і, па сутнасці, адзіным кампазітарам у гісторыі музыкі, які здолеў з пераканальнай сілай увасобіць у музыцы эстэтычныя прынцыпы імпрэсіянізму, што раней знайшлі сваё адлюстраванне ў жывапісу выдатных французскіх майстроў Манэ, Рэнуара, Дэга, Пісаро і інш. Падыход гэтых мастакоў да знешняга свету грунтаваўся перш за ўсё на непасрэдных уражаннях майстра, які бачыць прадмет ва ўсёй зменлівасці пераліўчастых фарбаў, расплыўчатасці контураў і форм, паглынаемых гульнёй святла і ценяў. Мастакі-імпрэсіяністы адкрылі новыя прыёмы ў адлюстраванні прыроды, у перадачы зменлівых і знікаючых фарбаў, сонечных блікаў на зялёных лісцях, празрыстай смугі туманаў, няўлоўнага зіхцення вады.

Музычны імпрэсіянізм, яскравым выразнікам якога з'яўляецца Клод Дэбюсі, праяўляецца ў шырокім абнаўленні гарманічных сродкаў, у вызваленні музычнай мовы ад дакладна ўстаноўленых класічных канонаў.

Адкрыўшы глыбока арыгінальныя мастацкія сродкі для ажыццяўлення сваёй надзвычайнай і смелай эстэтычнай канцэпцыі, Дэбюсі прыцягнуў цікавасць музыкантаў і слухачоў да маляўнічых сугуччаў, да свежых каларыстычных знаходак.

«Адзіным суддзёй у гармоніі можа быць толькі густ», — сцвярджаў кампазітар. Трэба прызнаць — густ ніколі не здраджваў майстру. Да чаго б ні дакранялася яго пяро, да якіх бы формаў і жанраў музычнага мастацтва ён ні звяртаўся, Дэбюсі ствараў паэтычныя, поўныя настрою і жывой маляўнічасці музычныя вобразы, адзначаныя танчэйшым густам і дасканалым майстэрствам.

Выключную ролю ў развіцці новай французскай музыкі (і не толькі французскай) адыгралі сімфанічныя палотны Дэбюсі, у якіх з асаблівай рэльефнасцю праступаюць рысы новага мастацтва імпрэсіянісцкага гукапісу. Гэта перш за ўсё «Пасляпаўдзённы адпачынак фаўна» (1894) — твор, які стаў свайго роду «бібліяй» музычнага імпрэсіянізму, геніяльная паэма «Мора» (1905).

Выдатны піяніст — Дэбюсі сказаў новае слова і ў фартэпіяннай літаратуры. Яго 24 прэлюдыі — гэта серыя найтанчэйшых музычных замалёвак, якія здзіўляюць слухача арыгінальнасцю гармоній, свежасцю меладычных вобразаў, шырокай гамай гукавых фарбаў.

Чароўныя сваёй вытанчанай прыгажосцю і паэтычнасцю вакальныя творы Дэбюсі. Нарэшце, опера «Пелеас і Мелізанда» (1902) — адно з выдатных дасягненняў французскага музычнага мастацтва, адыграла важную ролю ў сцвярджэнні новай нацыянальнай традыцыі.

Музыка Дэбюсі карыстаецца гарачай любоўю савецкага слухача. Яго сімфанічныя, камерныя і вакальныя творы ўваходзяць у рэпертуар нашых філармоній і радыё. Фартэпіянная музыка вялікага французскага кампазітара гучыць у нас у выкананні лепшых піяністаў Савецкага Саюза.

Г. ШНЕЕРСОН
АДН.

ФІЛЬМАТЭКА—ШКОЛАМ

Вось ужо год, як пры Ашмянскім раённым аддзеле народнай асветы працуе міжраённая фільматэка. Яна забяспечвае школы вучэбнымі фільмамі, з ліку вучняў рыхтуе кінамеханікаў-дэманстратараў, сочыць за тэхнічным станам школьнай кінаапаратуры.

Вялікую дапамогу ў вучэбна-выхаваўчай рабоце аказала фільматэка педагагічным калектывам Ашмянскага і Іўеўскага раёнаў. За мінулы год у школах дадзена 1630 кінасеансаў. Школьнікі прагледзелі 137 розных вучэбных фільмаў.

За гэты час у школах падрыхтавана 134 кінамеханікі-дэманстратары, праведзена сустрэча вучняў горада Ашмяны з кінааператарамі студыі «Беларусьфільм».

Цяпер фільматэка рыхтуецца да новага навучальнага года. Атрымана 8 новых вучэбных фільмаў і кінаўстаноўка «Украіна-4» для Павяжскай васьмігадовай школы. Школьныя кінаўстаноўкі Іўеўскага і Ашмянскага раёнаў прыведзены ў парадак.

Г. НЕУПАКОЕЎ.

У Брэст часта прыязджаюць удзельнікі мастацкай самадзейнасці з братніх рэспублік — Украіны, Літвы, Народнай Польшчы. Нядаўна тут пабывалі самадзейныя артысты Літоўскай сельскагаспадарчай акадэміі. Яны выступілі перад жыхарамі пагранічнага Брэста з цікавай праграмай.

На здымку — выступленне літоўскіх артыстаў у парку імя Першага мая.

Фота А. ВЯЛІКАСЕЛЬЦА.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, В. Ул. ІВАШЫН, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), П. Ф. ПРЫХОДЗЬКА, Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), М. Г. ТКАЧОЎ, І. З. ШАРАХОЎСКІ, І. Б. ШАЦІЛА, Р. Р. ШЫРМА.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР. Минск

Адрас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі—3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара—3-25-25 адказнага сакратара—3-25-25, аддзела літаратуры—3-22-04, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры—3-22-04, выдавецтва—3-19-52, бухгалтэрыі—3-11-03

«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у аўторак і пятніцу

АТ 01250.

Друкарня выдавецтва «Звязда».